

Ontwerp van aanbeveling uit eigen beweging betreffende het gebruik van cookies voorgelegd voor publieke bevraging (CO-A-2012-004)

Al enkele maanden ontvangt de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer steeds meer vragen en klachten over het gebruik van cookies door websiteontwikkelaars. Zoals wordt uitgelegd in de inleiding, stelt zij ook een technische evolutie vast waarbij een technische mechanisme worden ingezet die noodzakelijk is voor het concept ervan; zo werden nieuwe toepassingen vastgesteld die niet alle rechtmatig zijn en die de privacy van de internetgebruiker aantasten.

Vooraleer een aanbeveling uit eigen beweging uit te brengen over dit breed thema in volle ontwikkeling, wenst de Commissie advies en suggesties inwinnen van de diverse betrokken gemeenschappen: de internetgebruikers die al dan niet slachtoffer zijn van deze praktijken, de ontwikkelaars van software voor inhoudbeheer op websites, de adverteerders en andere professionele gebruikers van cookies en alle andere betrokken personengroepen. Dit is dus een oproep naar hun reacties maar deze staan het standpunt niet in de weg dat de Commissie later zal innemen.

Deze reacties zullen ook bijdragen tot het opstellen van praktische raadgevingen, gegroepeerd volgens de verschillende betrokken actoren: verantwoordelijken voor de verwerking, websitebeheerders, internetgebruikers, diverse operatoren of beroepssectoren.

Deze raadpleging, bekend gemaakt op 24 april 2014, wordt afgesloten op 31 juli 2014.

Daarna zal de Commissie alle opmerkingen evalueren en ze synthetiseren in een aanbeveling uit eigen beweging.

Alle adviezen, opmerkingen of andere voorstellen worden gericht aan de Privacycommissie per post (Drukpersstraat 35, 1000 Brussel) of per mail (commission@privacycommission.be).

Het voorliggend ontwerp van aanbeveling bestaat uit 3 delen:

- I. Definities, context en algemene beschouwingen
- II. Het juridisch kader met een reeks aanbevelingen
- III. De praktische en technische overwegingen met voorbeelden van een cookiesbeleid.

Aanbeveling nr <nummer>/<jaar> **van** <datum>

Betreft: aanbeveling uit eigen beweging over het gebruik van cookies (CO-AR-2012-004)

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;

Gelet op de wet van 8 december 1992 *tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens* (hierna WVP), inzonderheid artikel 30;

Gelet op de aanvraag van <aanvrager> ontvangen op <datum>;

Gelet op het verslag van de heer Eric Gheur;

Brengt op <datum> de volgende aanbeveling uit:

INLEIDING EN DOELSTELLINGEN VAN DE AANBEVELING

1. Context

Al enkele maanden ontvangt de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer steeds meer vragen en klachten over het gebruik van cookies door websiteontwikkelaars. Zoals wordt uitgelegd in de inleiding, stelt zij ook een technische evolutie vast waarbij een technische mechanisme worden ingezet die noodzakelijk is voor het concept ervan; zo werden nieuwe toepassingen vastgesteld die niet alle rechtmatig zijn en die de privacy van de internetgebruiker aantasten.

Met het oog op het creëren van een jurisprudentie, keurde de Groep van het Artikel 29¹ op 2 oktober 2013 een document goed met richtsnoeren² voor het verkrijgen van de toestemming van de internetgebruiker voor het memoriseren van cookies op de individuele werkpost. Dit juridisch document bepaalt de voorwaarden en modaliteiten van het verkrijgen van de toestemming om bepaalde cookies te kunnen gebruiken.

De Commissie wil dit onderwerp uitdiepen, en antwoord geven op meerdere concrete vragen die zowel worden gesteld door juristen als technici en websiteontwikkelaars, met name over de aspecten inzake adverteren en direct marketingpraktijken. Met deze uitgezette krijtlijnen wil de Commissie de websiteontwikkelaars en de adverteerders helpen misbruiken te voorkomen die de privacy aantasten; er waren reeds klachten over dergelijke misbruiken en ze zijn strafbaar krachtens de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

2. Uitbreiding van het concept

Cookies bevatten informatie (mini-bestanden) die bij communicatie wordt overgebracht en worden gereguleerd door verschillende technische normen, maar zijn ook onderworpen aan wettelijke vereisten zoals de Wet van 10 juli 2012 betreffende elektronische communicatie. De Commissie stelt vast dat de functies van cookies steeds meer worden gerealiseerd met technische varianten, wat vragen doet rijzen over de toepasbaarheid van de telecomwet en over de toestemming van de internetgebruiker in het bijzonder. Cookies of de tools die ze vervangen zijn echter in het algemeen persoonsgegevens waarop de Wet van 8 december 1992 van toepassing is, wat de technische implementatie ervan ook is.

¹ Adviesverstrekkende groep, opgericht door artikel 29 van de Richtlijn 95/46/EG over de bescherming van de persoonsgegevens, die de Europese controleautoriteiten samenbrengt.

² Working Document 02/2013 providing guidance on obtaining consent for cookies: http://eu.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp208_en.pdf

Hiermee geconfronteerd wil de Commissie de juridische bakens opnieuw uitzetten, in het bijzonder wat de voorwaarden betreft voor rechtmatigheid van de verwerkingen volgens het gebruik of doeleinde.

De Commissie beoogt dus niet enkel cookies zoals ze algemeen gekend zijn, maar ook alle soorten bestanden of informatie die de rol van cookies zouden opnemen of aanvullen. In het kader van deze aanbeveling en bij gebrek aan bestaande terminologie, zal de Commissie deze verschillende informatica-objecten aanduiden als "meta-bestanden".

I. DEFINITIES, CONTEXT EN ALGEMENE BESCHOUWINGEN

1 COOKIES EN SPOREN

1.1 Historische oorsprong

1. Wanneer een internetgebruiker zich op het net aanmeldt, wisselt hij elektronische berichten uit met de server die met het "web" verbonden is: deze initieert de verbinding door een *request* te sturen (via de identificatie van het URL-adres van de server) en de server antwoordt daarop door de homepagina of de specifiek, opgevraagde pagina op te zenden. De conversatie wordt voortgezet door informatie terug te sturen naar de server door al dan niet gebruik te maken van de informatie op de pagina die de server heeft ontvangen of door de informatie aan te vullen met de informatie die door het klavier werd ingetikt of opgezocht op de computer van de internetgebruiker. De berichten moeten elektronisch uitgewisseld worden tussen de partners. De mogelijke verschillende berichtvormen zijn gestandaardiseerd en dragen de naam van het communicatieprotocol waarvan de identifier in principe het eerste opschrift is van ieder bericht: HTTP, HTTPS, MMS, etc.
2. Om bruikbaar te zijn moet het bericht ook velerlei andere informatie bevatten: details over het beveiligingsprotocol (SSL), de adressen van de afzender en de ontvanger van het bericht, het soort inhoud, indicatoren over de eventuele codeerwijze, etc. Bepaalde elementen van die technische voor de communicatie noodzakelijke informatie, worden samengebracht in een minibestand, de zogenaamde cookies³, die aan de ene kant beheerd worden door de software van de servers en de andere door de communicatie- en navigatiesoftware van de gebruiker (de gebruiker die surft op het internet). De initiële rol bestond erin om in te staan voor de continuïteit van de uitwisselingen (alles samen "transactie" genoemd waarvan het cookie de "getuige" is), bijvoorbeeld wanneer het nodig is dat een communicatie geauthentiseerd wordt of om toegang te hebben tot de websitepagina's voorbehouden aan geregistreerde leden. Voor een goede communicatie worden deze cookies voorlopig opgeslagen in de computers van de communicatiepartners en beheerd door navigatiesoftware.
3. De hoeveelheid informatie van de basiscookies is beperkt, en bedraagt zelden meer dan een honderdtal karakters. Ze worden in principe geïdentificeerd met de naam van het domein dat bezocht wordt (of aan de hand van de URL), om de toegang tot de cookies van andere bezochte sites te vermijden maar deze toegangsbeperking kan evenwel omzeild worden. De opgeslagen en meegedeelde informatie is verbonden met de partners van de communicatie en

³ Voor een volledige technische definitie zie RFC 6265 van de Werkgroep Internet Engineering Task Force (IETF): <http://tools.ietf.org/html/rfc6265>. De RFC is "Request for comment" wordt beschouwd als een technische norm.

laten toe persoonsgegevens impliciet te beheren: het internetadres (IP-adres) van de gebruiker of de ingewonnen informatie op zijn PC kan in verband worden gebracht met een geïdentificeerde of identificeerbare persoon. De WVP is bijgevolg van toepassing.

4. De cookies die bij een zending naar de internetgebruiker gedeponereerd worden, kunnen ook gelezen, gewijzigd en gerecupereerd worden door de website. Eens opgeslagen op de computer van de internetgebruiker, kunnen ook andere websites er later toegang tot hebben, wanneer er tussen deze verschillende sites conversaties ontstaan. Deze cookies worden beheerd door de courante browsers van de computers. Maar mobiele apparaten (smartphones, tabletten,...) gebruiken echter andere browsertechnieken⁴ die niet zullen worden besproken in deze aanbeveling.
5. Om bepaalde meer specifieke functies mogelijk te maken, kunnen cookies ook parameters bevatten en informatie eigen aan de software die intervenueert in de communicatie. Het is deze mogelijkheid die heel veel wordt gebruikt en die de deur opent voor illegaal gegevensgebruik. De rol die aan cookies is toegevallen, staat aldus los van zijn eerste bestemming of fysieke locatie.

1.2 De ontstane dynamiek

6. Toen het internet nog aan het begin stond, waren cookies de enige mogelijkheid om met een internetgebruiker te interageren en bepaalde informatie in een vaste structuur op te slaan. Maar door de ontwikkeling van dynamische functies van de gebruikte taal ontstonden er nieuwe mogelijkheden, met name door actieve bestanddelen die rechtstreeks interageren met het systeem van de internetgebruiker. Zo zien we dat de oude cookiefuncties vandaag progressief verricht worden door andere technische middelen die groter profijt trekken uit de mogelijkheden van de computers met betrekking tot de capaciteit van de verwerking en het memoriseren.
7. Hoewel de technische mogelijkheden veranderd zijn, wijzigt dit in niets de problematiek met betrekking tot het beheer van de informatie die op de computer van de internetgebruiker wordt opgeslagen, meestal zonder zijn medeweten.

⁴ Buiten de traditionele browsers op de smartphone. Zie hiervoor Working Paper on Web Tracking and Privacy: Respect for context, transparency and control remains essential (15-16 April 2013, Prague (Czech Republic)), van de International Working Group on Data Protection in Telecommunications (gekend onder de naam "Groep van Berlijn"): <http://www.datenschutz-berlin.de/attachements/949/675.46.13.pdf>.

8. Deze dynamiek zette zich ook verder op de servers, die een spiegel kunnen bewaren van de informatie die bij de internetgebruiker zit opgeslagen of van de voorbije gebeurtenissen: cookies, browserhistoriek, inhoud van de uitgewisselde pagina's, etc.
9. De cloud en mobiele accounts stellen de providers ook in staat om op afstand bestanden en persoonlijke parameters op te slaan, zoals de favorieten, de cookiebestanden, de bestanden van de browserhistoriek of andere informatie die de computer van de internetgebruiker heeft ingewonnen.

1.3 De recentste evoluties in cookiegebruik

10. Naarmate de behoeften van het internetgebruik evolueerden, vonden ook de toepassingen van het cookie, als noodzakelijk deel van de communicatie, verdere uitbreiding: van een eenvoudige technische rol, wordt het cookie meer en meer gebruikt als informatiedrager die nuttig is voor de transactie zelf. Het cookie evolueerde van een "syntactische" naar een "semantische" rol: het cookie is een minibestand dat bijvoorbeeld de datum van de laatste aankoop opslaat, het totale bedrag van een winkelmandje of de lijst van de laatste gedownloadde bestanden.

Uitgaande van deze uitbreiding, zijn er nieuwe gevaren ontstaan voor de privacybescherming: de informatie van een cookie kan worden aangevuld met informatie uit applicaties die de communicatie tot stand brengen om vervolgens door het cookie hergebruikt te worden, zowel door de server als door de gebruiker. Door deze behoefte aan informatie moeten er ook meer karakters worden doorgezonden, en dat kan tot honderdduizenden oplopen. Omdat cookies hun beperkingen hebben, worden steeds meer andere technieken ingezet en dit voor zeer diverse toepassingen. Zo wordt de rol van het cookie overgenomen door andere informatiegroepen waarin meestal de inhoud zelf van het bericht wordt opgeslagen, die beheerd worden door aanvullende, specifieke software (modules, add-ons, plug-ins, ActiveX controle,...). Deze bijkomende modules worden, meestal zonder medeweten van de gebruiker, geïntegreerd in de browsers of in de software die de toegang tot het internet regelt bijvoorbeeld tijdens een update of meer dynamisch, bij de toegang tot bepaalde media (video's "flash",...).

11. Neem het voorbeeld van de toegang tot de verschillende media (video's, muziek,...) die een module nodig heeft om het mediaformat te kunnen decoderen en die eveneens instaat voor de verwerking van cookies. Op die manier is het principe van het cookie uitgebreid naar de opslag in albums van de lijst van de bezochte of gedownloadde media.
12. Dit voorbeeld toont aan dat het "cookie" voor meerdere doelen kan worden aangewend, die erg verschillen van het initiële, technische doeleinde en dat de verwerkingswijze van het cookie

gevarieerder wordt naargelang het buiten het strikte kader van communicatienormen en – protocollen wordt aangewend.

13. De diversiteit en complexiteit van de toepassingen van het cookie, vergt een veralgemeende benadering van het cookieprincipe. Dit is noodzakelijk wil men opnieuw een coherent juridisch debat voeren. Deze benadering zal ook de betrokken personen - niet technici - toelaten een betere controle te hebben over hun persoonsgegevens.

1.4 Het metabestand : veralgemening van het concept cookie

14. Deze aanbeveling beoogt alle informatiebundels die gebruikt worden bij een communicatie en die niet uitsluitend deel uitmaken van de inhoud van de communicatie, maar die informatie bevatten over de context of over de inhoud van de communicatie. Bij gebrek aan specifieke terminologie, wordt de term "meta-bestanden" gebruikt ; op die manier wordt het mogelijk het concept eenvormig te maken zonder te moeten uitweiden over gedetailleerde technische elementen, die steeds evolueren.
15. In de redenering hieronder, is het cookie, het initiële cookie maar ook iedere afgeleide vorm door zijn doeleinden, zijn inhoud of het verwerkings- en opslagproces, zoals de "metabestanden" of de "minibestanden".
16. Het bestaan van een metabestand, ongeacht de manier waarop deze technisch werd geconcretiseerd, roept geen juridische problemen op maar het is de wijze waarop het wordt samengesteld, gebruikt of opgeslagen die vragen oproept rond de bescherming van persoonsgegevens en dus van de privacy van de internetgebruiker.

1.5 De risico's voor de betrokken personen

Identificatie van de risico's

17. Cookies zijn passieve informatiebestanden en vormen van zichzelf geen risico. Hun gebruik kan evenwel op verschillende manieren de privacy aantasten:
- door informatie voor bepaalde doeleinden op te slaan op de werkpost van de internetgebruiker om die informatie vervolgens opnieuw te gebruiken voor anderen doelen.
 - door het surfgedrag te traceren om er een profiel uit af te leiden die de latere dialogen zullen beïnvloeden ten nadele van de internetgebruiker;
 - door derden de opgeslagen cookies te laten zoeken om de opgeslagen informatie opnieuw te kunnen gebruiken;

- door de opgeslagen informatie te recupereren of te verdraaien met de bedoeling de beveiliging aan te tasten;
- door de codes of parameters op te slaan die later gebruikt zullen worden door actieve schadelijke bestanddelen.

De strikt technische informatie

18. De informatie die noodzakelijk is voor de communicatie (in al zijn vormen, cookies of andere, persoonlijk of niet), vanaf de verzender tot aan de ontvanger die vervolgens wordt gewist zonder eigenlijk echt verwerkt te zijn voor andere doeleinden, veroorzaakt geen enkel probleem. Omdat zij noodzakelijk zijn voor een enig doel, nl. de communicatie, is er geen toestemming vereist van de betrokken persoon noch enige andere bijzondere regeling.

De voor andere doelen aangewende informatie

19. Alle andere persoonlijke informatie die voor andere doelen wordt aangewend (opvolging van de transactie voor authenticatie, winkelmandjes, etc.) vertonen risico's die de privacy aantasten en is onderworpen aan de WVP.

Nevenrisico's

20. Alle persoonlijke informatie kan op een frauduleuze manier worden verzameld door "het netwerk "af te luisteren", of hacken van systemen. Dergelijke risico's moeten op een globalere manier worden behandeld en zullen hier niet binnen het afgebakend cookiekader worden besproken.

1.6 Categorieën cookies

21. De cookies worden naargelang hun gebruik op verschillende wijze gekwalificeerd en de terminologie staat nog niet vast⁵; eenzelfde cookie kan dienen voor meerdere onderscheiden doeleinden. Om de juridische concepten dichter te brengen bij de technische implementeringen, onderscheiden we hieronder bepaalde categorieën cookies, al naargelang de mogelijkheden die zij bieden:

Verbindingscookies

⁵ Een raadpleging van het cookiebeleid op websites toont aan dat de gebruikte terminologie niet eenvormig is. Deze laatste heeft geen gevolgen het voorliggend ontwerp van aanbeveling. Het staat iedere websitebeheerder vrij om in zijn policy de gebruikte categorieën cookies te herdefiniëren.

22. Dit zijn cookies en metabestanden die de communicatie op het netwerk ondersteunen (routeren van de berichten, coderingsinformatie,...).

Essentiële cookies

23. Dit zijn cookies die noodzakelijk zijn voor een goede communicatie en ze vergemakkelijken het navigeren: bijvoorbeeld naar een vorige pagina terugkeren, etc.

De hieronder omschreven cookies zijn essentiële cookies.

Cookies voor functionaliteit van de browser of gebruiksvriendelijkheid

24. Bepaalde cookies memoriseren de dialogtaal, of laten toe een pagina te personaliseren door rekening te houden met de vorige opzoekingen of dialogen. Het eerste doeleinde van deze cookies bestaat erin om de dialogen gebruiksvriendelijker te maken.

Zij kunnen ook nuttige informatie bevatten, zoals de lopende aankopen (winkelmandje), de gememoriseerde documentenlijst in een persoonlijke ruimte, etc. Deze cookies worden gewist na een surfsessie of zij worden integraal bewaard om te worden aangevuld of opgefrist bij latere bezoeken.

Tijdelijke en permanente cookies

25. Cookies bestaan maar zolang als de uitwisseling of de conversatie duurt met de website (maximum enkele uren) en ze worden gewist zodra de internetgebruiker de browser verlaat; zij worden tijdelijke cookies genoemd.

De andere cookies kunnen een langere vastgestelde levensduur hebben of vastzitten aan een vervaldatum; het betreffen permanente cookies. Ze worden pas gewist door een nieuw cookie dat afkomstig is van de server die ze creëerde, desgevallend met nieuwe vervaldatum. Zij kunnen ook worden gewist als de gebruiker hiertoe een uitdrukkelijke handeling stelt door de historiek te wissen of de software die de cookies surveilleert. Deze handelingen van de gebruiker wissen niet noodzakelijk alle cookies en metabestanden die op de werkpost zijn opgeslagen.

Eerste partij of derde partijcookies

26. De tijdens de dialoog gememoriseerde cookies kunnen worden beheerd door de bezochte website, dit zijn cookies die eigen zijn aan de bezochte site (eerste partijcookies).

Een cookie kan ook nader bepaald worden door een andere dan de bezochte website. Zo genereert de "I like" knop op een pagina van een bezochte site een cookie dat door Facebook

wordt geïdentificeerd; Facebook kan het op een later tijdstip lezen en wijzigen. Deze cookies worden derde partijcookies genoemd; zij kunnen informatie bevatten over de open uitwisseling, zoals het IP-adres van de internetgebruiker, het adres van de bezochte pagina of ieder andere informatie.

Sommige websites gebruiker derde partijcookies voor de functionaliteit zelf van de uitwisselingen, bijvoorbeeld de webmails Hotmail, MSN en Windows Live Mail. Wanneer de derde partijcookies uitgeschakeld wordend door de parameters van de browser te weigeren, kunnen er communicatieproblemen met deze website ontstaan.

27. De derde partijcookies maken het dus mogelijk dat er persoonsgegevens worden verzonden naar derden, hetzij direct (bijv. door een actief bestanddeel dat aan een banner is gekoppeld of een spionpixel), hetzij indirect door cookies te plaatsen die toegankelijk zijn voor andere websites dan deze van de adverteerder. Deze gegevensdoorgiften zijn impliciet en gebeuren tijdens het opladen van de pagina en dus zonder medeweten van de internetgebruiker.

Klaviervriendelijke Cookies

28. De op het toetsenbord opgestelde teksten om formulieren in te vullen worden bewaard in cookies of in andere op de computer bewaarde metabestanden: zij doen automatische tekstvoorstellen (identificatie, adres, paswoorden,...). Deze informatie blijft beschikbaar voor de later bezochte websites. Er bestaan in de browsers diverse mogelijkheden om de opslag van dergelijke informatie te beheersen, de meest zekere is het gebruik van een virtueel klavier.

Statistische of analytische cookies

29. Deze cookies verzamelen informatie over de technische gegevens van de uitwisseling of over het gebruik van de website (bezochte pagina's, gemiddelde duur van het bezoek,...) om werking ervan te verbeteren.

De gegevens die op die manier door de website worden verzameld, zijn in principe samengevoegd en worden anoniem verwerkt maar kunnen ook voor andere doeleinden worden verwerkt.

Cookies voor websiteprestaties

30. Dit zijn analytische cookies die technische informatie over de uitwisseling vervoeren die bijvoorbeeld nuttig zijn voor een goede routing van de pagina's op het net of om communicatie-incidenten of -fouten te onthouden (met name om het aantal foute authenticaties te tellen).

Tot deze categorie behoren ook de *load balancing cookies* waarmee *requests* kunnen worden verdeeld in functie van het gebruik dat van de website wordt gemaakt (bezochte pagina's,...).

De gegevens die op die manier worden verzameld, worden in principe samengevoegd en anoniem gemaakt maar kunnen ook voor andere doeleinden aangewend worden.

De cookies van bezoekherkomst

31. Door de cookies die de gebruiker terugstuurt, weet een website of de bezoeker van een andere website komt (bovenaan het *request* met een derde partijcookie) of als hij zijn bezoek op dezelfde site verderzet (bovenaan met het cookie eigen aan de website) waardoor de website het aantal gelezen pagina's per bezoek kan tellen. Dit laat de websitebeheerder ook toe om de herkomst van het bezoek te kennen, bijvoorbeeld de bezoeken die gegenereerd werden via een opzoeking op een zoekmachine. Het is dus ook een manier om de doelmatigheid te meten van de hits van de zoekmachine. De meeste webhosts journaliseren deze cookies ook om aan hun klanten statistieken te kunnen leveren.

Bezoek- op opvolgingscookies

32. Bezoekcookies zijn eigen cookies die toelaten het surftraject op de website te volgen. Ze zijn nuttig voor de ontwikkeling van de website, om de kliks te tellen of de andere functies die bezoeker activeerde.

Kijkcijfercookies

33. De cookies die met een website worden uitgewisseld bevatten het IP-adres van de gebruiker en dus informatie over de geografische locatie maar ook andere informatie. Een consolidering van die informatie maakt het mogelijk om bezoekers te catalogeren en het kijkcijfer van de website te analyseren. Het is ook een middel om de bezoekers te profileren, per categorie of per IP-adres. Dergelijke profileringen zijn alleen toegestaan binnen de grenzen van de WVP. De cookies van bezoekherkomst kunnen ook dienen om de kijkcijfercookies verder te verfijnen.

Trackingcookies

34. De derde partij trackingcookies worden gebruikt door adverteerders en andere derden om het surfen op te volgen. Ze kunnen zich op de werkpost van de internetgebruiker opstapelen waarna de website ze vergelijkt. Het betreft hier het nagaan van het surfgedrag van een internetgebruiker. Het is informatie die adverteerders gebruiken om hun reclame af te stellen op basis van de gewoontes van de internetgebruiker. Ook spammers zijn natuurlijk uit op deze

informatie om hun ongewenste berichten verder te kunnen optimaliseren. De "Do not Track"-optie van bepaalde browsers of websites vermelden dat een internetgebruiker een tracking weigert maar het verhindert de tracking niet: het staat de bezochte website namelijk vrij om die wens al dan niet te respecteren.

Advertentiecookies

35. Veel commerciële websites bevatten reclameberichten, meestal onder de vorm van banners die cookies opslaan op de werkpost van de internetgebruiker. Deze cookies kunnen door de pagina zelf gegenereerd worden op het ogenblik dat de banner wordt getoond tijdens het vluchtig overlopen van het scherm of door expliciet te klikken.
- Deze cookies bevatten informatie over het surfgedrag van de gebruiker en heeft als doel hen reclame aan te bieden die binnen hun interessesfeer valt.

Referentiecookies

36. Commerciële websites kunnen ook samenwerken met derde partijen voor het leveren van bijkomende diensten. Deze derde partijen leveren hun eigen cookies die door de partnersite gegenereerd worden als derde partijcookies. De derde adverteerders en de andere organisaties gebruiken op die manier de bezochte website om hun eigen cookies te creëren voor het opslaan van informatie over de activiteiten op de bezochte website.
- De derde adverteerder gebruikt vervolgens deze informatie om reclame te verspreiden op de bezochte websites of op andere website waarmee deze derde een overeenkomst heeft gesloten: andere partners die u volgens hen zouden kunnen interesseren, gelet op de inhoud die u hebt geraadpleegd. De derde adverteerders kunnen ook deze informatie gebruiken om de doeltreffendheid van hun reclame te meten en om hun controleveld uit te breiden via cascadeovereenkomsten.
- Bijvoorbeeld, de icoontjes van sociale netwerken op een online shoppingsite, geeft aan die netwerken toegang tot de lijst van de aankopen van de shopper door gebruik te maken van de referentiecookies.

Cookies voor multimedadragers

37. Een multimedaweergave die begrijpelijk is voor de gebruiker vergt kennis van multimediaparameters: het type te downloaden bestand, gebruikte compressiewijze, duur van de weergave, afmetingen van het weergavevenster, manier waarop de intellectuele rechten worden beschermd, etc. Dergelijke informatie is in principe anoniem en wordt voorlopig opgeslagen op de werkpost van de gebruiker, zonder persoonlijke gegevens.

Cookies voor multimediagebruik

38. De meeste bestanddelen die multimedieweergave mogelijk maken hebben functionaliteiten ten behoeve van de gebruiksvriendelijkheid voor de gebruiker: onthouden van de recent bekeken of beluisterde media, klassemment in albums per auteur, etc. Deze informatie kan worden onthouden in een cookievorm, in metabestanden of op een meer intelligente manier beheerd worden binnen de gegevensbank die op de werkpost van de gebruiker werd gecreëerd. Deze informatiegegevens op zich, zijn geen persoonsgegevens maar kunnen voor andere doeleinden opnieuw gebruikt worden, bijvoorbeeld om een profiel te maken van de gebruiker (met name het definiëren van zijn smaak en soort gedrag op grond van de bezochte media).

"Flash" of "LSO"- cookies

39. Veel websites maken gebruik van een "Adobe Flash Player"-extensie om animaties of video-inhoud af te spelen. Deze extensie genereert bijzondere cookies (Local Shared Objects). Dit zijn cookies voor multimediadragers maar ze bieden ook andere cookies aan voor multimediagebruik. Deze cookies worden niet beheerd door browsersopties⁶.

Cookies voor delen van inhoud

40. De sociale netwerken zijn talrijk en gevarieerd, bijvoorbeeld: Facebook, Google+, Twitter, Tumblr, Myspace, LinkedIn, Viadeo, Xing. Zij bieden meestal knoppen aan voor delen van inhoud (van het type "vind ik leuk", "g+1", "Tweeter", "YouTube",...) en gebruiken cookies om hun diensten te kunnen verstrekken. Deze cookies worden beheerd door softwaremodules, met name plug-ins, die zij zelf ter beschikking stellen of die al dan niet gratis worden aangeboden door de ontwikkelaars. Deze modules worden aangeboden als eigen versie of open source en bieden niet noodzakelijk een elementaire garantie op wettelijke overeenstemming.
41. Het tonen van deze knoppen genereert impliciet verschillende *requests* op de sociale netwerksites en een informatie-uitwisseling, meestal zonder medeweten van de gebruiker. Deze voor de gebruiker stille dialoog genereert vanzelfsprekend standaard communicatiecookies, eigen aan sociale netwerksites maar zijn derde partij ten aanzien van de getoonde website die de internetgebruiker bezoekt.

⁶ Adobe biedt een blz. aan met uitleg: <http://www.adobe.com/security/flashplayer/articles/lso>. Het beheer van die cookies vergt een toegang tot het configuratiepaneel "Global Storage Settings panel" dat uitsluitend toegankelijk is op de website zelf van Adobe: http://www.macromedia.com/support/documentation*en/flashplayer/help/settings_manager03.html.

Bovendien veroorzaakt een klik op de knop een reeks communicaties met het sociaal netwerk en worden er geassocieerde cookies gebruikt. Welnu, hoewel die expliciete klik een toestemming uitdrukt voor de gekende functie van de knop, is dit niet noodzakelijk het geval voor de onderliggende of verborgen verwerkingen.

42. De Commissie merkt ook op dat de knop meestal samengaat met een teller (kliks, stemmen, aantal lezingen,...). Deze informatie levert op zich geen problemen. Maar een artificiële verhoging van de teller (door de websitebeheerder of robots) kan de perceptie of de beoordeling van de gelezen pagina beïnvloeden en zou dus misleidend zijn.

Webbaken

43. De web bug heeft diverse namen: web bug, webbeacon, tracking bug, clear gif, pixeltag. Het is een beeldje van 1 pixel, transparant en dus onzichtbaar op de pagina. Hij dekt de softwarecode die de functies samenbrengt van derde partij cookies, cookies voor delen van inhoud en het referentiecokie⁷.

2 DE ACTOREN

44. Aangaande de verschillende verantwoordelijkheden worden hierna 5 rollen onderscheiden:

2.1 De internetgebruiker, de bezoeker van websites

45. De internetgebruiker wisselt via zijn browsersoftware informatie uit met de servers van websites. De getoonde pagina's bevatten actieve bestanddelen die kunnen interageren met het systeem van zijn werkpost, met name door de informatie lokaal op te slaan. Deze bestanddelen kunnen ook lokale informatie lezen en wijzigen. Maar de internetgebruiker is niet alleen maar passief: hij activeert functies door te klikken op knoppen, op aanklikbare zones of hyperlinks;

⁷ Voorbeeld uit Facebook: <https://www.facebook.com/help/236257763148568>:

"Pixeltags (ook wel 'clear GIF's', webbeacons of pixels genoemd) zijn kleine blokken code op een webpagina waarmee websites dingen doen zoals het lezen en plaatsen van cookies. De hieruit voortkomende verbinding kan gegevens bevatten zoals het IP-adres van de persoon, de tijd dat de persoon de pixel heeft bekeken en het type browser dat werd gebruikt.

Zowel op als buiten Facebook maken we gebruik van pixels, bijvoorbeeld wanneer je onze site of de site van een van onze partners bezoekt. Met pixels kunnen we bestaande Facebook-cookies lezen of nieuwe cookies in je browser of op je apparaat plaatsen. We gebruiken pixeltags om je ervaring aan te passen en meer inzicht te krijgen in hoe mensen producten en services gebruiken. We kunnen pixeltags bijvoorbeeld gebruiken om te kijken of een persoon met een bepaalde browser een advertentie op Facebook heeft gezien en het product van die adverteerder heeft gekocht. Dit helpt ons aan te tonen aan adverteerders dat de advertenties die ze op Facebook uitvoeren, effect hebben. Daarnaast kunnen we pixels gebruiken om een advertentie op of buiten Facebook aan je te kunnen laten zien. Zo kan een partner een pixel gebruiken om ons te laten weten wanneer je de site van de partner hebt bezocht, zodat we je later een advertentie op Facebook kunnen laten zien. We gebruiken ook pixels om te weten of je Facebook-inhoud hebt gezien of er iets mee hebt gedaan, zoals wanneer je een e-mailmelding hebt gelezen die we je hebben gestuurd zodat we kunnen voorkomen dat we je dezelfde melding nog een keer laten zien wanneer je de Facebook-website of -app opent, of om op een andere manier onze services te meten, begrijpen en verbeteren".

bepaalde van die functie zijn echter voor hem verborgen. Deze informatie-uitwisseling bevat ook persoonsgegevens over de bezoeker. Zo is de internetgebruiker ook deels aansprakelijk voor de eventuele gevolgen van het surfen: door zijn handelingen, door het al dan niet correct bijstellen van de browserparameters, door de verstrekte informatie in formulieren of door de manier waarop de opgeslagen informatie op zijn werkpost wordt opgeslagen.

2.2 De eigenaar van de website

46. De eigenaar van de website is de verantwoordelijke voor de verwerking die de doeleinden zal formuleren waarvoor zijn website zal worden gebruikt. Hij staat in voor iedere verwerking van persoonsgegevens, met inbegrip van de cookies, metabestanden of de gewoonlijk, willekeurige sporen. Het betreft dus een globale verantwoordelijkheid zonder evenwel de potentiële verantwoordelijkheid van andere actoren uit te sluiten.
47. In regel moet de verantwoordelijke voor de verwerking om gebruik te mogen maken van een metabestand, de toestemming verkrijgen van de internetgebruiker: de toestemming moet vrij, geïnformeerd, specifiek en onbetwistbaar zijn.
48. De verantwoordelijke voor de verwerking kan intern zelf de website beheren of het beheer ervan toevertrouwen aan een derde die zal handelen in de hoedanigheid van gegevensverwerker als bedoeld in artikel 16 van de WVP.

2.3 Websitebeheerder

49. Het beheer van de website wordt toevertrouwd aan een websitebeheerder die moet instaan voor het creëren en de werking van de website: een of meerdere technici van de organisatie, een leverancier van software, een derde onderneming voor websitebeheer,... Deze beheerder heeft ook een globale verantwoordelijkheid, die hierna genuanceerd zal worden. Hij moet instaan voor iedere aanwending van persoonsgegevens.
50. Het is deze websitebeheerder die zal beslissen over de technische modaliteiten en dus het gebruik van metabestanden. Wanneer het manipuleren van deze metabestanden een verwerking van persoonsgegevens inhoudt, moet hij daarvan de verantwoordelijke voor de verwerking verwittigen en mag hij uitsluitend handelen op zijn orders. Het gebruik van cookies of andere metabestanden kan inderdaad vereisen dat de toepassing wordt aangepast, bijvoorbeeld om de onbetwistbare toestemming te verkrijgen van de betrokken personen. De beheerder krijgt meestal specifiekere beheerstaken toegewezen: beheer van de mailbox,

beheer van de geregistreerde gebruikers, etc. Het is mogelijk dat deze verschillende functies het beheer vereisen van metabestanden of bijzondere loggings.

51. In de meeste gevallen zal de beheerder ook voorzien in een logging van de communicaties voor beheersdoeleinden: prestatie van de website, toegangspercentage, etc. de meeste communicatiesporen bevatten persoonsgegevens en mogen niet geanalyseerd of verwerkt worden zonder rekening te houden met de WVP.
52. In ieder geval is het de verantwoordelijke voor de verwerking die moet instaan voor het naleven van de WVP, tenzij hij kan aantonen dat de beheerder tegen zijn bevelen in heeft gehandeld. Zo wordt de beheerder zelf aansprakelijk als hij metabestanden inzet zonder dat hij daarover de verantwoordelijke voor de verwerking behoorlijk heeft ingelicht.

2.4 Webhost

53. Er zijn twee gevallen:

- Webhost van diensten: de verantwoordelijke voor de verwerking zelf of een instelling-gegevensverwerker die over een IP-adres beschikt en die onder zijn verantwoordelijkheid aan het hele netwerk toegang verschaft tot de gehoste website op de servers. In de meeste gevallen moet de webhost voor beheersdoeleinden van het materieel voorzien in een logging van de communicaties: prestaties van de server, toegangspercentage, etc. Bepaalde verwerkingen zijn specifiek aan de technische communicatie (beheer van de SSL-certificaten,...) en kunnen specifieke voorzorgsmaatregelen rechtvaardigen.
- De host als openbare operator (FAI): deze host stelt een materiële en softwareconfiguratie ter beschikking waarmee de website kan gemaakt worden, maar hij behoudt volledig het technisch beheer van de communicatie. Hij is onderworpen aan de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie. Hij moet vooral de communicatiesporen onthouden die hij geheel of gedeeltelijk ter beschikking zal stellen van de eigenaar van de website. Zijn rechten, plichten en verantwoordelijkheden worden geregeld door de wet en worden hier niet onderzocht. We onthouden evenwel dat de operator bepaalde cookies beheert die de internetgebruiker kan terugvinden op zijn werkpost, met name de SSL-protocol cookies.

54. Het technische en contractueel onderscheid tussen de wederkerige diensten, de toepassingsgerichte of de *in the cloud* servers, nuanceren enigszins de respectieve verantwoordelijkheden, wat evident lijkt gelet op de opmerkingen hieronder.

2.5 Publicitair

55. Er kunnen 3 rollen worden onderscheiden:

- De adverteerder: de natuurlijke- of rechtspersoon die ruimte zoekt om zijn producten te adverteren.
- De distributeur: de eigenaar van de website die op zijn site ruimtes verhuurt voor reclame die de adverteerder aanbiedt.
- Het netwerk (of het nutsbedrijf): dit zijn verenigingen, agentschappen, personen die als tussenpersonen optreden tussen de adverteerders en de distributeurs.

56. In de praktijk zal de distributeur een of meerdere banners tonen die hij heeft gekozen uit een lijst die met de adverteerders werd overeengekomen. De selectie voor de weergave gebeurt toevalsgewijs of volgens een bepaald algoritme, bijvoorbeeld door rekening te houden met het gekende profiel van de bezoeker van de site: door zijn vorig klikgedrag of ieder ander mogelijk toegankelijk criterium (taal, geografische lokalisering,...).

3 DE LOKALISERING VAN DE COOKIES EN METABESTANDEN

3.1 Tijdelijke opslag

57. De metabestanden en de communicatiesporen, kunnen naargelang hun aard gememoriseerd worden voor kortere of langere periodes. Bepaalde tijdelijke informatie bestaat enkel gedurende de communicatie zelf: genereren, doorzenden van de communicatie, ontvangst en zeer tijdelijk memoriseren in een cachegeheugen.

3.2 De standaardopslag van cookies

58. De standaardcookies worden opgeslagen in ad hoc registers van de gebruiker, en worden op een specifieke manier genereerd door diverse browsers. Hoewel het opslagprincipe met een vervaldatum hetzelfde blijft voor alle browsers, worden meerdere varianten van cookies in het beheer vastgesteld al naargelang de browserversie en het exploitatiesysteem (Windows 7, of 8, iOS, Mac OS X, Android, etc.) die wordt gebruikt.

De courante browsers beschikken over functies waarmee standaardcookies kunnen worden aanvaard of geweigerd. Er moet niettemin worden vastgesteld dat er ruimte is voor

uitzonderingen: bepaalde browsers blijven bepaalde cookies aanvaarden ondanks de weigering van de gebruiker of ze wissen niet alle cookies op verzoek (bijvoorbeeld door de nog niet vervallen cookies te bewaren). Bovendien bieden de cookiesopties (weigering, op verzoek of algemene toestemming) maar weinig nuancemogelijkheden naargelang het soort cookie. Voor bepaalde browsers is het mogelijk om de opslag te weigeren van bepaalde cookies, bijvoorbeeld derde partij cookies, terwijl andere browsers dit onderscheid niet maken: cookies aanvaarden voor een authenticatiefunctie houdt automatisch in dat de opslag van andere cookies voor geheel andere doeleinden wordt aanvaard.

3.3 Opslag door de beheerder

59. Alle commerciële of open software die de mogelijkheid biedt om de gebruikers te registreren, bieden een "cookie"-functie aan om de transactie te beheren: ze worden uitgewisseld om een wederzijdse erkenning toe te laten. Deze cookies kunnen opgeslagen blijven in een serverregister, in een gegevensbank of op de computer van de gebruiker. De cookiefuncties laten op die manier toe dat ze gebruikt worden voor andere doeleinden indien de beheerder dat beslist. Hoewel de bruikbare informatie zoals authenticatiegegevens op de server wordt bewaard, kunnen de uitgewisselde cookies zich beperken tot een *identifier* van de gebruiker. Het gebruik van cookies en andere metabestanden die door de beheerder worden gememoriseerd kan al dan niet wettelijk zijn afhankelijk van de nagestreefde doeleinden. De algemene regels is dat een dergelijke aanwending het voorwerp moet uitmaken van de toestemming van de gebruikers, ook als het de verantwoordelijke voor de verwerking is die de informatie opslaat.
- De software bevat dikwijls functies voor transactieloggings (inhoud van de transacties, meta-informatie, cookies, etc.). Het spreekt vanzelf dat dergelijke loggingen de WVP moeten naleven en dat niet alles is toegestaan.

3.4 De opslag door de openbare webhost

60. Bepaalde cookies en metabestanden werden gecreëerd of uit een bericht getrokken, die door de host wordt beheerd en in trackingbestanden gelogd. De verwerking van die bestanden wordt geregeld door de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie. Hoewel de communicatiesporen ter beschikking worden gesteld van de websitebeheerder, mag hij deze enkel gebruiken in strikte overeenstemming met de WVP.

4 DE TOEGANG, LEZING EN VEWERKING VAN COOKIES

4.1 De opgeslagen cookies op de werkpost van de bezoeker

Toegang van de gebruiker

61. De lokaal, gememoriseerde cookies zijn moeilijk toegankelijk: in diverse, meestal verborgen registers, voorbehouden voor het systeem en dus alleen toegankelijk voor de "super administrator" van de website. Daarnaast hebben de cookies een niet gedocumenteerde structuur met een gecodeerde of zelfs cijferinhoud. De eigenaar is eigenlijk niet altijd in staat om de noodzakelijke informatie te verstrekken over de cookies die zijn website genereert, vooral door gebruik te maken van software die de eigen inhoud of open-bron-inhoud beheert. De softwareaanbieders verstrekken weinig of geen informatie over de cookies die worden gebruikt.

De websiteontwikkelaars zouden er dus bij hun softwareleveranciers moeten op toezien dat de software die ze gebruiken geen cookies genereren waarvoor de toestemming is vereist en dat zij geen mogelijkheden openlaten voor kwaadwillige of onrechtmatige verwerkingen.

Toegang van de verantwoordelijke voor de verwerking

62. Indien de verantwoordelijke voor de verwerking of de websitebeheerder voorziet in de lezing en de verwerking van cookies die persoonsgegevens bevatten, moet hij de beperkingen en de afbakening respecteren die in dit ontwerp van aanbeveling worden vastgesteld.

4.2 De opgeslagen cookies op de server van de website

63. Bepaalde cookies die bij een communicatie worden uitgewisseld, moeten hun correspondent hebben op de server, bijvoorbeeld om een geregistreerde bezoeker of een taalkeuze te kunnen herkennen. Maar de server moet ook alle uitgewisselde informatie loggen, ongeacht of zij al dan niet samengaan met een cookie.

Toegang door de verantwoordelijke voor de verwerking

64. Indien de verantwoordelijke voor de verwerking of de websitebeheerder voorziet in de lezing en de verwerking van cookies die persoonsgegevens bevatten, moet hij de beperkingen en de afbakening respecteren die in dit ontwerp van aanbeveling worden vastgesteld.

4.3 De opgeslagen cookies door het host systeem

65. Alle uitgewisselde berichten passeren via het host systeem (routers, websiteservers en databankservers,...).

Toegang door de host

66. Indien de host voorziet in de lezing en de verwerking van cookies die persoonsgegevens bevatten, moet hij de beperkingen en de afbakeningen respecteren die in dit ontwerp van aanbeveling worden vastgesteld.

II. **JURIDSICHE BESCHOUWINGEN**

1 **Juridische context**

1.1 **De wet inzake elektronische communicatie**

67. De Wet van 10 juli 2012 houdende diverse bepalingen inzake elektronische communicatie⁸ is de omzetting naar Belgisch recht van de wijzigingen die op 24 november 2011 werden aangebracht aan de Europese "Telecomwet"⁹. Artikel 129 van de wet elektronische communicatie heeft betrekking op de opslag van informatie of het verkrijgen van toegang tot informatie die reeds is opgeslagen in de eindapparatuur van een abonnee of een gebruiker. Er wordt algemeen erkend dat deze woorden het begrip cookies generiek omvatten (en het concept van de hierboven besproken metabestanden).
68. Artikel 90 van de voormelde wet amendeert artikel 129 van de wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie (hierna de wet elektronische communicatie). Het wijzigt krachtens de Richtlijn "Recht van de burgers"¹⁰ het toepasselijk juridisch regime op cookies door de wijzigingen aangebracht aan artikel 5, §3 van de Richtlijn privacy en elektronische communicaties¹¹ van het "Telecompakket" te integreren.
69. Dit nieuwe wettelijk kader voor cookies vervangt in feite het optout-mechanisme door een optin-mechanisme waarbij in de meeste gevallen de voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de gebruiker is vereist. Het is de bedoeling van de Commissie om de verantwoordelijke voor de verwerking te helpen met de uitvoering van deze nieuwe verplichting.
70. Artikel 5, §3 van de richtlijn privacy en elektronische communicatie en artikel 129 van de wet elektronische communicatie zijn toegespitst op de opslag van informatie in de eindapparatuur

⁸ B.S. 25 juli 2012; zie Advies van de Commissie nr. 10/2012 van 21 maart 2012 betreffende die wetsontwerp: http://www.privacycommission.be/sites/privacycommission/files/documents/advies_10_10_2012.0.pdf

⁹ Het "Telecompakket" tekent het Europees reglementair kader inzake elektronische communicatie. Het bestaat uit 5 richtlijnen en een verordening.

¹⁰ Richtlijn 2009/136/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 tot wijziging van Richtlijn 2002/22/EG inzake de universele dienst en gebruikersrechten met betrekking tot elektronische communicatienetwerken en -diensten, Richtlijn 2002/58/EG betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie en Verordening (EG) nr. 2006/2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:337:0011:0036:NL:PDF>. Een officiële, geconsolideerde versie is beschikbaar op dit adres: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002L0058:20091219:NL:PDF>.

¹¹ Richtlijn 2002/58/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 juli 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in de sector elektronische communicatie: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:201:0037:0037:NL:PDF>.

van de gebruikers en op de toegang tot die informatie. Het spectrum van het opgesteld, juridische regime gaat verder dan alleen maar het gebruik van cookies die internetbrowsers en -explorers beheren en omvat ook andere informatie zoals de informatie die werd opgeslagen en geraadpleegd met behulp van smartphonetoepassingen die geen gebruik maken van cookies.

71. Om meer klaarheid te scheppen in de specifieke cookiesproblematiek, is het de bedoeling dat de juridische beschouwingen zich beperken tot deze techniek en enkele varianten. Andere technieken zullen in het licht van de WVP slechts algemeen vermeld worden.
72. De cookies verzamelen en stockeren ten behoeve van de internetgebruiker informatie voor een volgende toegang en dit kan een intrusief karakter aannemen in diverse gradaties. De gebruiker is er zich dikwijls niet bewust van dat er verborgen informatie wordt uitgewisseld tussen zijn eindapparatuur en de webserver. Om de gebruikers te beschermen werd daarom de mogelijkheid geboden de verwerking te weigeren en te vervangen door een toestemmingsmechanisme. De verantwoordelijken voor de verwerking moeten dus deze juridische regel technisch omzetten.
73. De Commissie staat achter deze evolutie die de bescherming van persoonsgegevens van de internetgebruikers versterkt. Maar ze blijft evenwel met talrijke vragen zitten over de daadwerkelijke invoering ervan. Het secretariaat van de Commissie ontvangt hierrond talrijke vragen om informatie en al dan niet gegronde klachten.

1.2 WVP

74. De WVP is van toepassing op de aspecten die niet uitdrukkelijk zijn geregeld door artikel 129 van de wet elektronische communicatie en dit zodra er persoonsgegevens worden verwerkt. Het betreft hier de toepassing van de doctrine dat een wet die een specifieke kwestie regelt (lex specialis) primeert op een wet die slecht een algemene kwestie regelt (lex generalis). Anders gezegd bepaalt artikel 129 van de wet elektronische communicatie de wettelijkheid van de verwerking terwijl de zogenaamde algemene principes van de WVP geheel en al van toepassing zijn, nl. de kwaliteit van de gegevens, de rechten van de betrokken persoon (toegang, verwijdering, verzet), de vertrouwelijkheid en de veiligheid van de verwerking, de voorafgaande aangifte en bekendmaking van de verwerking, de doorgifte van gegevens naar derde landen¹².

¹² Zie Advies van de Werkgroep van het Artikel 29 over gegevensbescherming 2/2010 van 22 juni 2010 over online reclame op basis van surfgedrag: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp171_nl.pdf, blz. 11-12.

75. In de meeste gevallen moeten cookies als persoonsgegevens beschouwd worden omdat ze over het algemeen een unieke gebruikersidentificatie bevatten. In zijn Advies 1/2008 van 4 april 2008 over gegevensbescherming en zoekmachines vermeldt de Werkgroep voor de bescherming van personen ten aanzien van de verwerking van hun persoonsgegevens (hierna de Groep Artikel 29): *"Wanneer een cookie een unieke gebruikersidentificatiecode bevat, vormt deze code duidelijk een persoonsgegeven. Door het gebruik van permanente cookies of soortgelijke middelen met een unieke gebruikersidentificatiecode kunnen gebruikers van een bepaalde computer zelfs worden getraceerd wanneer zij zich bedienen van dynamische IP-adressen¹³. Met de door deze middelen gegenereerde gedragsgegevens kunnen de persoonlijke kenmerken van de betrokkene nog specifiek in beeld worden gebracht"¹⁴.*
76. In het kader van de gedragsreclame, heeft de ingewonnen informatie betrekking op het klikgedrag van de gebruiker en kan ze eventueel gelinkt worden aan informatie met betrekking tot de vrijwillige registratie van de gebruiker op de bezochte website.

2 Toepassingsgebied van de Belgische regelgeving m.b.t. cookies

2.1 Materiële toepassing

77. Alle cookies zijn aan de nieuwe regelgeving onderworpen, of het nu gaat over een rechtstreekse dan wel een onrechtstreekse identificatie. Considerans 24 van de Richtlijn privacy en elektronische communicatie geeft uitleg over deze benadering: "Eindapparatuur van gebruikers van netwerken voor elektronische communicatie en in die apparatuur bewaarde informatie maken deel uit van de persoonlijke levenssfeer van de gebruikers". De bescherming is verbonden met een domein dat behoort tot de privacy van de betrokken personen.
78. Omdat het toepassingsgebied van de wet elektronische communicatie dat van de persoonsgegevens overschrijdt, refereert deze aanbeveling naar het begrip "gebruiker" dat de Belgische en Europese wetgevers handhaven in het kader van de regelgeving inzake cookies eerder dan naar het begrip "betrokken persoon" dat in de teksten met betrekking tot de bescherming van persoonsgegevens wordt gebruikt.

¹³ Verklarende nota vanwege de Commissie: een dynamisch adres is een IP verbindingadres, welk wordt bepaald hetzij op het moment van de verbinding, hetzij periodiek (bv. elk uur). Wanneer een operator dynamische adressen verstrekt voor de verbindingen, logt hij de overeenstemming tussen het dynamisch IP adres en de aanvrager van de verbinding. Deze log kan later dienen voor een gerechtelijk onderzoek.

¹⁴ http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_nl.pdf.

2.2 Territoriale toepassing

79. De wet elektronische communicatie omschrijft haar territoriaal actiegebied niet uitdrukkelijk.
80. Nochtans wordt het territoriaal toepassingsgebied van de Europese Richtlijn privacy en elektronische communicatie, dat wordt omgezet in artikel 3§1, gedefinieerd. Volgens deze bepalingen is artikel 5, §3 betreffende de cookies van toepassing op de opslag of op het verkrijgen van informatie die reeds is opgeslagen in de eindapparatuur van de betrokken personen die gebruik maken van de openbare communicatiediensten van de Europese Unie. Zoals de Groep 29 benadrukt, moet dit toepassingsgebied worden gecombineerd met de territoriale toepasselijkheid van de Richtlijn bescherming persoonsgegevens of met het nationaal recht dat de omzetting is van die Richtlijn¹⁵.
- In casu zijn twee criteria van de WVP territoriaal van toepassing¹⁶:
- op de verwerking van persoonsgegevens die wordt verricht in het kader van de effectieve en daadwerkelijke activiteiten van een vaste vestiging van de verantwoordelijke voor de verwerking op het Belgisch grondgebied of op een plaats waar de Belgische wet uit hoofde van het internationaal publiekrecht van toepassing is;
 - op de verwerking van persoonsgegevens door een verantwoordelijke die geen vaste vestiging op het grondgebied van de Europese Gemeenschap heeft, indien voor de verwerking van persoonsgegevens gebruik gemaakt wordt van al dan niet geautomatiseerde middelen die zich op het Belgisch grondgebied bevinden, andere dan degene die uitsluitend aangewend worden voor de doorvoer van de persoonsgegevens over het Belgisch grondgebied.
81. Gelet op wat voorafgaat besluit de Commissie dat de Belgische wetgeving alleen van toepassing is op de verantwoordelijke voor de verwerking gevestigd op het Belgisch grondgebied maar niet op diegenen die uitsluitend in een andere Lidstaat gevestigd zijn.
82. Voor wat de verantwoordelijke voor de verwerking betreft die zich buiten de Europese Unie bevindt, is de Groep 29 van oordeel dat het nationaal recht inzake de verzameling van de persoonsgegevens van toepassing is van de lidstaat waar de pc van de gebruiker is gelokaliseerd, als er cookies op zijn harde schijf worden geplaatst¹⁷.

¹⁵ Advies 2/2010 van 22 juni 2010 over online reclame op basis van surfgedrag: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp171_nl.pdf, bl. 12.

¹⁶ Artikel 3bis van de WVP.

¹⁷ Document WP 56 van 30 mei 2002 betreffende de internationale toepassing van de gegevensbeschermingswetgeving van de EU op de verwerking van persoonsgegevens op internet door websites van buiten de EU: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2002/wp56_nl.pdf, bl. 11 en 12; zie ook het advies 1/2008 van 4 april 2008 van de Groep 29 over gegevensbescherming en zoekmachines: http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2008/wp148_nl.pdf, bl. 11 en 12.

3 CONTROLE VAN DE BELGISCHE REGLEMENTERING INZAKE COOKIES

83. Krachtens artikel 14, §1, 3° van de wet van 17 januari 2003 Wet met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector, is het IPBT (het Belgisch Instituut voor postdiensten en telecommunicatie) belast met het toezicht op de naleving van de wet betreffende elektronische communicaties.
84. Die specifieke bevoegdheid waarmee het IBPT werd belast, doet niets af aan de bevoegdheden eigen aan de Commissie van zodra er sprake is van verwerkingen van persoonsgegevens en inzonderheid de bevoegdheid van de Commissie om adviezen en aanbevelingen uit te brengen of kennis te nemen van klachten ter zake en controles uit te voeren¹⁸.

4 VERANTWOORDELIJKE VOOR DE VERWERKING

85. De verplichtingen vermeld onder artikel 129 van de wet elektronische communicatie berusten op diegenen die cookies plaatsen en/of toegang krijgen tot de informatie van de cookies die reeds zijn opgeslagen in de eindapparatuur van de gebruikers¹⁹. Zoals werd uitgelegd (zie supra punt 2.1.) is het niet van belang of die cookies geassocieerd zijn met persoonsgegevens of persoonsgegevens bevatten.

4.1 Eigenaar van de website

86. In het kader van het gebruik van cookies is de eigenaar van de website de verantwoordelijke voor de verwerking als bedoeld in de WVP²⁰. Hij beslist over de doeleinden en de middelen van de verwerkingen die op zijn website worden verricht. Hij is aansprakelijk voor elk gebruik van cookies zelfs als daarvoor de diensten van derden nodig zijn op zijn website. Wanneer hij de ontwikkeling van zijn website toevertrouwt aan een derde partij, moet hij waken over een conform gebruik van cookies. Hetzelfde geldt als hij beroep doet op de diensten van derden in het kader van reclame of sociale netwerken. Als hij het beheer van zijn website toevertrouwt aan een derde partij, moet hij een schriftelijke overeenkomst voor onderaanneming opmaken, overeenkomstig artikel 16 van de WVP.
87. De Commissie beschouwt de eigenaar van de website als de eerstelijnsactor die aan de gebruikers informatie moet verstrekken en hun voorafgaande toestemming moet verkrijgen.

¹⁸ Opdrachten als bepaald in de artikelen 29 §1, 30 §1, 31 §1 en 32, §1 van de privacywet.

¹⁹ Zie het advies van de Groep 29 nr. 1/2010 van 16 februari 2010 over de begrippen "voor de verwerking verantwoordelijke" en "verwerker": http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp169_nl.pdf.

²⁰ Zie WVP, artikelen 1, §4 15bis, 16 §1 en §4.

4.2 Websitebeheerder

88. De websitebeheerder kan aan de oorsprong liggen van de installatie, de raadpleging of de verdere verwerking van cookies en andere metabestanden. Hij verzamelt met name persoonsgegevens bij de gebruiker (gebruikersprofiel, IP-adres, geheugenlocatie, taal van het besturingssysteem, enz...). voor rekening van de eigenaar van de website. Hij handelt als de gegevensverwerker van de eigenaar van de website, en is gedekt door een overeenkomst voor onderaanneming²¹.
89. De beheerder is aansprakelijk als hij cookies verwerkt met persoonsgegevens buiten het kader dat werd vastgelegd door de verantwoordelijke voor de verwerking: hij wordt dan zelf de verantwoordelijke voor de verwerking voor zijn eigen doeleinden²².

4.3 Webhost

90. In het algemeen maakt de webhost gebruik van cookies om tegemoet te komen aan de behoefte aan statistieken.
91. De Commissie meent dat de webhost de host ervan moet verwittigen dat dergelijke processen werden ingevoerd zodat die laatste, indien nodig, de bezoekers over hun rechten kan informeren.

4.4 Advertentienetwerk

92. De eigenaar van de website (de verderler) verhuurt ruimte op zijn website aan de advertentienetwerken zodat zij kunnen adverteren, gewoonlijk onder de vorm van banners of knoppen (bijv. de knoppen voor de sociale netwerken van het "I like"-type²³, die geassocieerd zijn met derde partij cookies.
93. De advertentienetwerkeraanbieder kan beschouwd worden als verantwoordelijk voor de verwerking omdat hij de doeleinden of de essentiële middelen bepaalt van de gegevensverwerking in het kader van het gebruik van cookies voor reclamedoeleinden. Omdat het plaatsen van of de toegang tot cookies voor reclamedoeleinden voorvalt tijdens een

²¹ Zie WVP, artikelen 1, §4 15bis, 16 §1 en §4.

²² Zie WVP, artikel 16 en het document WP169 van de groep 29 "Advies 1/2010 over de begrippen "voor de verwerking verantwoordelijke" en "verwerker": http://ec.europa.eu/justice/policies/privacy/docs/wpdocs/2010/wp169_fr.pdf.

²³ In die context worden websitebeheerders die reclameruimte verkopen ook verspreiders genoemd.

raadpleging van de site van de eigenaar, beschouwt de Commissie hen als medeverantwoordelijk voor alle verrichtingen van de verwerking die in reclame resulteren.

94. De Commissie dringt erop aan dat de dienstenovereenkomsten die werden afgesloten tussen de eigenaar van de website en de reclamenetwerken eenieder verantwoordelijkheid bepalen met name voor het verkrijgen van de toestemming en de voorafgaande informatie.
95. Het is evenwel niet altijd mogelijk om overeenkomsten af te sluiten met de aanbieders van banners of "knoppen" omdat deze hun eigen gebruiksvoorwaarden opdringen. De eigenaar van de website, eventueel via de tussenkomst van de websitebeheerder, moet er dus voor instaan dat deze aanbieders de verplichtingen naleven die voortvloeien uit de WVP en artikel 129 van de wet elektronische communicatie.

4.5 Adverteerder

96. Zodra de adverteerder geen beroep doet op een advertentienetwerk, kan hij cookies integreren in de inhoud van zijn advertenties die verspreid worden op de website van de eigenaar van de website.
97. De Commissie dringt er andermaal op aan dat in de afgesloten dienstencontracten tussen de website-eigenaar (eventueel via zijn websitebeheerder) en de adverteerder, ieders verantwoordelijkheid uitdrukkelijk wordt omschreven, met name met betrekking tot het verkrijgen van de voorafgaande toestemming en het verstrekken van de voorafgaande informatie. Zo niet, moet de eigenaar van de website (eventueel via zijn websitebeheerder) ervoor instaan dat deze gebruiksvoorwaarden overeenstemmen met de verplichtingen die voortvloeien uit de WVP en artikel 129 van de wet elektronische communicatie en worden nageleefd door deze aanbieders.

5 PRINCIPE VAN DE RECHTMATIGHEID VAN DE VERWERKING BIJ HET GEBRUIK VAN COOKIES

5.1 Informatie voorafgaand aan de toestemming

98. Punt 1, 1ste lid van het artikel 129 van de wet elektronische communicatie bepaalt dat de opslag van cookies of het verkrijgen van toegang tot de reeds opgeslagen cookies op de eindapparatuur van een abonnee of een gebruiker alleen is toegelaten op voorwaarde dat die laatsten overeenkomstig de in de WVP bepaalde voorwaarden, duidelijke en precieze informatie ontvangen over de doeleinden van de verwerking en over hun rechten op grond van de WVP.

99. De inhoud van de informatieplicht bedoeld in dit artikel staat beschreven in artikel 9, §1 van de WVP aangezien de gegevens in kwestie rechtstreeks of onrechtstreeks in een onlinecontext verkregen werden bij de betrokken persoon. De Commissie herinnert eraan dat vooral uitdrukkelijk moet worden omschreven: de identiteit van de verantwoordelijke voor de verwerking, de doeleinden van de verwerking, de ontvangers van de gegevens en het bestaan van een recht op toegang voor de betrokken persoon.
100. Betreffende de manier waarop de informatie moet worden verstrekt, bepaalt artikel 129, 1ste lid, 1° van de wet elektronische communicatie uitdrukkelijk dat die verstrekte informatie helder en precies moet zijn. Considerans 25 van de Richtlijn privacy en elektronische communicatie voegt eraan toe dat de methodes om informatie te verstrekken zo gebruiksvriendelijk mogelijk moeten zijn. De Commissie dringt erop aan dat die manier om de informatie te tonen op de internetsites wordt overgenomen.

5.2 Toestemming voorafgaand aan de verwerking

Principe

101. De opslag van cookies of het verkrijgen van toegang tot cookies die reeds zijn opgeslagen in de eindapparatuur van de abonnee of de gebruiker, is uitsluitend toegelaten als die laatsten hun toestemming hebben gegeven nadat ze - zoals hierboven uiteengezet - werden geïnformeerd.
102. De Franstalige versie van de Richtlijn "recht van de burgers"²⁴ maakt nogal onhandig gebruik van het woord "accord", terwijl dit begrip niet werd opgenomen in de definities van de Richtlijn privacy en elektronische communicatie die ze amendeert²⁵. De Nederlandstalige en Engelstalige versies gebruiken uitdrukkelijk de term "toestemming". De Belgische wetgever heeft gelukkig terecht die laatste term gebruikt.
103. In considerans 66 van de Richtlijn "Recht van de burgers", wordt zonder te verwijzen naar de toestemming, melding gemaakt van een recht op weigering voor de gebruikers. De Commissie betreurt deze uitdrukking omdat ze verwarring zaait aangaande het toepassingsgebied van de toestemming. Het recht op weigering stemt inderdaad overeen met het oude opt-outstelsel.
104. Welnu, artikel 2, f) van de Richtlijn Privacy en elektronische communicatie vermelden uitdrukkelijk dat de "toestemming" van een gebruiker of abonnee overeenstemt met de

²⁴ Zie punt 2 en voetnoot 4.

²⁵ De CNIL stelt in haar *fiche pratique* het woord accord gelijk aan toestemming "Ce que le Paquet Télécom change pour les cookies" (wat er met het Telecompakket verandert voor de cookies): <http://www.cnil.fr/en-savori-plus/fiches-pratiques/fiche/article/ce-que-le-paquet-telecom-change-pour-les-cookies>.

“toestemming” van de betrokken persoon” zoals omschreven in de richtlijn [bescherming van persoonsgegevens]²⁶.

Artikel 2, h) van de Richtlijn bescherming persoonsgegevens²⁷ definieert het begrip als volgt: “elke vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting waarmee de betrokkene aanvaardt dat hem/haar betreffende persoonsgegevens worden verwerkt”.

Deze definitie wordt bijna letterlijk overgenomen door artikel 1, § 8 van de WVP²⁸.

De Commissie herinnert eraan dat de toestemming overeenkomstig artikel 5, h van de WVP, ook ondubbelzinnig moet zijn om te kunnen dienen als juridische grond voor een verwerking van persoonsgegevens.

105. De Commissie is bijgevolg van oordeel dat het begrip toestemming zoals omschreven in artikel 129 van de wet elektronische communicaties overeenstemt met het begrip toestemming zoals omschreven in de artikelen 1, §8 en 5, h van de WVP.

106. Net als de Groep van het artikel 29, is de Commissie van mening dat de toestemming moeten worden verkregen nog voor gestart wordt met de gegevensverwerking²⁹. Hoewel artikel 129 van de wet elektronische communicaties geen gebruik maakt van de term “voorafgaand” naast het begrip “toestemming”, kan de inhoud van de bepaling niet anders geïnterpreteerd worden³⁰. Een verwerking van persoonsgegevens die wordt verricht voor er toestemming werd verkregen, is in ieder geval onwettelijk, gelet op artikel 5 van de WVP.

5.3 Geldigheid van de toestemming

107. De Commissie stelt vast dat de manier waarop de toestemming wordt verkregen in de praktijk sterk van elkaar verschilt.

108. De Commissie wenst uitdrukkelijk de elementen te omschrijven die essentieel zijn voor de vereiste toestemming, zoals hierboven uiteengezet³¹.

²⁶ Zie ook considerans 17.

²⁷ Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens, officieuze geconsolideerde versie is beschikbaar op het adres: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1995L0046:20031120:NL:PDF>.

²⁸ “Elke vrije, specifieke en op informatie berustende wilsuiting, waarmee de betrokkene of zijn wettelijke vertegenwoordiger aanvaardt dat persoonsgegevens betreffende de betrokkene worden verwerkt”.

²⁹ Advies van de Groep van het Artikel 29 15/2011 van 13 juli 2001 betreffende definitie van het begrip toestemming, blz. 35, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_en.pdf

³⁰ “De opslag van informatie of het verkrijgen van toegang tot informatie is slechts toegestaan op voorwaarde dat :

2° de abonnee of eindgebruiker zijn toestemming heeft gegeven na ingelicht te zijn overeenkomstig de bepalingen in 1°”.

³¹ De verantwoordelijke voor de verwerking moet kunnen aantonen dat hij een geldige en onbetwistbare toestemming heeft verkregen. Zie hiervoor Advies van de Groep van het Artikel 29 15/2011 van 13 juli 2001 betreffende definitie van

109. Ter herinnering: een geldige toestemming moet vrij, specifiek en geïnformeerd zijn. Zodra er sprake is van persoonsgegevens, moet de toestemming ook ondubbelzinnig zijn.
110. Om een vrije toestemming te kunnen geven, moet de gebruiker kunnen kiezen en zonder dat hij onder druk wordt gezet met belangrijke negatieve gevolgen in het geval hij zijn toestemming niet zou geven.
111. De verplichting van een specifieke toestemming brengt met zich mee dat een algemene toestemming die werd gegeven zonder duidelijk geïnformeerd te zijn van de exacte doeleinden van de verwerking, ongeldig is.
112. Een geïnformeerde toestemming betekent dat de informatie altijd de toestemming voorafgaat.
113. Opdat de toestemming als ondubbelzinnig zou worden beschouwd, moet de procedure voor het verkrijgen van de toestemming geen enkele twijfel laten bestaan over de intentie van de gebruiker om zijn toestemming te geven.

5.4 Vorm van de toestemming

114. De Commissie is van oordeel dat er in principe geen specifieke vorm van de toestemming bestaat³². De verantwoordelijke voor de verwerking kan een procedure invoeren om de uitdrukkelijke toestemming te verkrijgen of gebruik maken van een mechanisme dat resulteert in een impliciete en duidelijke toestemming. Zo is het mogelijk om de toestemming af te leiden uit bepaalde handelingen.
115. De Commissie herinnert er evenwel aan dat het noodzakelijk is om een ondubbelzinnige toestemming te verkrijgen als er persoonsgegevens worden verwerkt zoals hierboven werd vermeld, en dat dit de mogelijkheden beperkt om de inactiviteit van de gebruiker als een geldige toestemming te beschouwen.

toestemming, blz. 35, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_nl.pdf

³² De verantwoordelijke voor de verwerking moet kunnen aantonen dat hij een geldige en onbetwistbare toestemming heeft gekregen. Zie het advies 15/2011 van 13 juli 2011 van de Groep van het artikel 29 over de definitie van de toestemming: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29-documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp187_nl.pdf.

5.5 Geldigheidsduur van de toestemming

116. De Commissie meent dat eens de gebruiker heeft toegestemd, het niet meer nodig is om hem opnieuw zijn toestemming te vragen voor het plaatsen van een cookie met hetzelfde doeleinde of afkomstig van dezelfde aanbieder³³.

5.6 Uitzonderingen op de voorafgaande toestemming

117. Het 2de lid van artikel 129 van de wet elektronische communicatie voert twee uitzonderingen in op de voorafgaande toestemming van de betrokken persoon. Het betreft de technische opslag van informatie of de toegang tot informatie opgeslagen in de eindapparatuur van een abonnee of een eindgebruiker met als uitsluitend doel:

- 1ste criterium: de verzending van een communicatie via een elektronisch communicatienetwerk (bijv. wanneer de verbinding het noodzakelijk maakt dat de gebruiker geregistreerd wordt bij de verantwoordelijke voor de verwerking);
- 2de criterium: om een uitdrukkelijke door de abonnee of eindgebruiker gevraagde dienst te leveren wanneer dit hiervoor strikt noodzakelijk is (bijv. online aankopen).

118. Niettemin blijft het recht om geïnformeerd te zijn zoals bedoeld in artikel 9 van de WVP nog altijd van toepassing wanneer er persoonsgegevens worden verwerkt. De wetgever bevestigt dit uitdrukkelijk door te bepalen dat de toestemming de verantwoordelijke voor de verwerking niet vrijstelt van de verplichtingen opgelegd krachtens de WVP³⁴.

119. Aangezien de cookiestechniek met zich meebrengt dat de gegevens rechtstreeks bij de gebruiker worden ingewonnen, besluit de Commissie dat aan die laatste informatie moet worden verstrekt ten laatste op het ogenblik dat de persoonsgegevens worden verkregen.

Concrete gevallen van vrijstelling³⁵

120. Bepaalde cookies (de essentiële cookies – definitie supra, punt 23) kunnen worden vrijgesteld van de voorafgaande toestemming onder de hierboven opgesomde voorwaarden indien ze niet voor bijkomende doeleinden worden gebruikt.

³³ Zie hiervoor Advies 16/2011 van 8 december 2011 van de Groep 29 over de Best Practice Recommendation on Online Behavioural Advertising van EASA/IAB, blz. 12: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2011/wp188_nl.pdf.

³⁴ Artikel 129, 3de lid van de wet elektronische communicatie.

³⁵ Cf. Advies 04/2012 van 7 juni 2012 over ontheffing van de toestemmingsverplichting voor cookies: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp194_nl.pdf.

121. De Commissie somt hieronder voorbeelden op van cookies die kunnen worden vrijgesteld van de toestemming volgens het eerste of het tweede criterium van het 2de lid van artikel 129 van de wet elektronische communicatie. Behoudens nadere gegevens, gaat het over de sessiecookies. Er worden ook voorbeelden gegeven van niet vrijgestelde cookies.

122. Vrijgestelde cookies volgens het eerste criterium:

- De sessiecookies, opvolging van het bezoek en herkomst van het bezoek op voorwaarde dat ze uitsluitend anoniem worden geanalyseerd.
- De prestatiecookies of de load balancing cookies op voorwaarde dat ze uitsluitend anoniem worden geanalyseerd.

123. Vrijgestelde cookies volgens het tweede criterium

- De cookies voor gebruikersinput: deze worden gebruikt om een spoor te behouden van de input van de gebruiker, bijvoorbeeld in een formulier van meerdere (web)pagina's of in een winkelmandje.
- De cookies die noodzakelijk zijn voor de authenticatie gedurende de sessie
- Op de gebruiker gerichte beveiligingscookies.
bijvoorbeeld de gegevens die noodzakelijk zijn voor een codering of de veiligheid van een dienst die een gebruiker uitdrukkelijk heeft gevraagd,
- Sessiecookies voor multimediaspelers
- Cookies voor aanpassing van de gebruikersinterface.
Deze cookies omvatten de uitdrukkelijk vermelde voorkeuren van de gebruikers voor een dienst, zoals bijvoorbeeld de taalkeuze. Een bijkomende informatie ten aanzien van de gemaakte keuze laat toe de voorkeur langer te bewaren dan de tijd van de sessie zelf.
- Cookies voor het delen van inhoud via sociale plug-ins.
De knoppen van de sociale netwerken die op de pagina zichtbaar zijn via een softwaremodule (meestal een plug-in) die de requests naar de site en de cookies genereren. De opslag van die cookies vereisen geen toestemming. De verwerking van deze cookies door de initieel bezochte website daarentegen ligt buiten de voorzienbare verwachtingen van de gebruiker en dus is een specifieke toestemming vereist.

124. Concrete gevallen waarvoor geen vrijstelling is:

- Tracking cookies van sociale plug-ins
de voormelde sociale netwerkplug-ins kunnen ook gebruikt worden om gebruikers op te sporen, of zij nu lid zijn van het netwerk of niet, met behulp van cookies van de derde partij voor bijkomende doeleinden zoals marketing op basis van surfgedrag. Dit doeleinde vereist de specifieke toestemming van de gebruiker.

- Advertentiecookies

Deze cookies kunnen het surfgedrag van een potentiële gebruiker op meerdere verschillende websites opsporen zodat kan bepaald worden welke reclames aan hem moeten worden getoond.

125. Het bijzondere geval van de analysecookies door de eerste partij

Het betreffen cookies die de websitebeheerders in staat stellen het mediumbereik van hun site te meten.

126. Volgens de Groep 29 "is het echter niet waarschijnlijk dat analysecookies van de eerste partij een privacyrisico opleveren, indien zij strikt worden beperkt tot geaggregeerde statistieken ten behoeve van de website-exploitant en worden ingezet door websites die in hun privacybeleid al duidelijke informatie geven over deze cookies en passende privacywaarborgen bieden"²⁶.

Er wordt nog aan toegevoegd: "*Mocht artikel 5, lid 3, van Richtlijn 2002/58/EG worden herzien, dan is het passend dat de Europese wetgever overweegt een derde ontheffingscriterium toe te voegen voor cookies die strikt beperkt zijn tot cookies van de eerste partij ten behoeve van geanonimiseerde en geaggregeerde statistieken*".

127. De Franse persoonsgegevensbeschermingsautoriteit, de Commission Nationale de l'Informatique et des Libertés (CNIL), besliste dat deze cookies onder bepaalde voorwaarden kunnen worden ingezet zonder een voorafgaande toestemming van de betrokken persoon, enerzijds rekening houdend met het specifieke doeleinden van deze cookies en anderzijds het zeer beperkte risico voor de bescherming van de privacy die dit soort verwerkingen met zich meebrengt³⁷. Om dit te kunnen realiseren heeft zij een aantal bijzondere voorwaarden geformuleerd, namelijk de eerbiediging van de rechten van de betrokken personen, de precieze geolocatie van de internetgebruiker wordt beperkt tot op niveau van de stad en een anonieme en beperkte bewaring van de informatie.

128. De Commissie is ondanks dit standpunt de mening toegedaan dat het aan de wetgever³⁸ is om opheldering te brengen in de problematiek die wordt veroorzaakt door het feit dat de analysecookies van de eerste partij niet vrijgesteld worden van de toestemming van de gebruikers.

³⁶ Cf. Advies 04/2012 van 7 juni 2012 over ontheffing van de toestemmingsverplichting voor cookies: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2012/wp194_nl.pdf.

³⁷ Zie artikel 6 van de Délibération nr. 2013-378 van 5 december 2013 portant adoption d'une recommandation relative aux cookies et autres traceurs visés par l'article 32II de la loi du 6 janvier 1978: <http://www.cnil.fr/documentation/deliberation/delib/300> en de praktische fiche van 26 april 2012 "Ce que le Paquet Télécom change pour les cookies" (wat er met het Telecompakket verandert voor de cookies): <http://www.cnil.fr/en-savoir-plus/fiches-pratiques/fiche/article/ce-que-le-paquet-telecom-change-pour-les-cookies>, II, 5.

³⁸ In Nederland werd een dergelijke wetsvoorstel ingediend: <http://www.zdnet.be/nieuws/149467/nederlandse-cookiewet-wordt-milder-voor-analytics>.

6 RECHTEN VAN DE BETROKKEN PERSOON

6.1 In rechte

129. Naast zijn recht op informatie over de inhoud en het cookiesgebruik, is de Commissie van oordeel dat de gebruiker ook een recht heeft op toegang, verbetering en schrapping van persoonsgegevens die met behulp van cookies werden verzameld.

130. Het recht op toegang en verbetering zijn respectievelijk vastgesteld in de artikelen 10 en 12, §1, 1ste lid van de WVP.

131. De wet elektronische communicatie bepaalt uitdrukkelijk dat de verantwoordelijke voor de verwerking aan de abonnee of de eindgebruiker gratis de mogelijkheid biedt om op een eenvoudige manier zijn toestemming in te trekken³⁹.

132. Met deze bepaling is de wetgever verder gegaan dan de WVP die in haar artikel 12 §1, 2de lid bepaalt dat iedere persoon die voor een bepaalde verwerking van persoonsgegevens zijn ondubbelzinnig toestemming heeft gegeven, het recht heeft zich te verzetten tegen de verwerking van zijn gegevens mits hij ernstige en rechtmatige redenen kan aantonen die in verband staan met een bijzondere situatie.

133. Deze specifieke bepaling uit de wet elektronische communicaties maakt het ook mogelijk om de toestemming in te trekken in de gevallen waar gebruikt wordt gemaakt van cookies die geen betrekking hebben op persoonsgegevens.

6.2 In de praktijk

134. De Commissie stelt vast dat de uitoefening van het toegangsrecht praktische en technische moeilijkheden opleveren waardoor dit verwordt tot een theoretisch recht.

135. Als het niet mogelijk is om de opgeslagen informatie te raadplegen, moet de verantwoordelijke voor de verwerking (de eigenaar van de website) niet alleen alle noodzakelijke informatie verschaffen over de doeleinden en de reële inhoud van de cookies maar ook de werkwijze beschrijven om ze te wissen.

³⁹ 4de lid van artikel 129 van de wet elektronische communicaties.

7 HET KWALITEITSBEGINSEL VAN DE GEGEVENS

7.1 Doeleinde van de verwerking

136. Artikel 129 vereist dat aan de gebruiker duidelijke en precieze informatie wordt verstrekt over de doeleinden van de verwerking, of die nu wel of niet betrekking heeft op persoonsgegevens of al dan niet onderworpen is aan een toestemming.

137. Dit overlapt de verplichtingen van artikel 4, §1, 2° van de WVP dat bepaalt dat persoonsgegevens worden verzameld voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en rechtmatige doeleinden.

138. Artikel 4, §1, 2° verbiedt het verder (secundair), onverenigbaar gebruik ten aanzien van de oorspronkelijke doeleinden van de opgeslagen of geraadpleegde persoonsgegevens. Er kan dus in principe geen sprake van zijn dat die gegevens worden gebruikt voor andere diensten.

7.2 Proportionaliteit en bewaring van de gegevens

139. De opgeslagen en geraadpleegde persoonsgegevens moeten toereikend, ter zake dienend en niet overmatig zijn uitgaande van de doeleinden waarvoor ze werden verkregen⁴⁰.

140. Hoewel de sessiecookies worden vernietigd nadat de verbinding van de bezochte site is afgebroken, kunnen de permanente cookies niet onbeperkt bewaard worden.

141. De verzamelde en opgeslagen informatie in een cookie moet worden verwijderd zodra die niet meer noodzakelijk is voor het nagestreefde doeleinde.

142. De Commissie dringt er bovendien op aan dat de informatie die wordt ingezameld bij iedere aanmaak en lezing van een cookie, onmiddellijk wordt gewist zodra het niet langer noodzakelijk is om ze bewaren.

143. Het kan evenwel voor bepaalde cookies, zoals de referentiecookies opportuun zijn om ze langer te bewaren dan de duur van het bezoek. De verantwoordelijke voor de verwerking kan dus niet weten of ze niet langer noodzakelijk zijn. De verplichting om ze te wissen kan dus worden ingevuld met heldere informatie over de te volgen modaliteiten bij de schrapping.

⁴⁰ Artikel 4, §1, 3° van de WVP.

8 VERDERE VERWERKINGEN

144. De diverse cookies en de metabestanden worden gemaakt, uitgewisseld en verwerkt volgens een van de eerste doeleinden als bedoeld onder punt 7.1. en in naleving van de WVP, met name de vereisten inzake de informatieverstrekking en voorafgaande toestemming. Maar deze cookies, metabestanden, logs, loggings en andere sporen kunnen ook voor andere doeleinden verder worden verwerkt.

145. Krachtens artikel 4, §1, 2° van de WVP dienen persoonsgegevens "*niet verder te worden verwerkt op een wijze die, rekening houdend met alle relevante factoren, met name met de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen, onverenigbaar is met die doeleinden*".

9 ANDERE VERPLICHTINGEN VAN DE VERANTWOORDELIJK VOOR DE VERWERKING

9.1 Beveiliging van de verwerking

146. Om er zeker van te zijn dat de persoonsgegevens beveiligd zijn, moet de verantwoordelijke voor de verwerking de nodige technische en organisatorische maatregelen nemen om die gegevens te beschermen tegen moedwillige of onopzettelijke vernietiging, tegen onopzettelijk verlies en ook tegen een wijziging, toegang of iedere andere niet-gemachtigde verwerking⁴¹.

9.2 Aangifte van de verwerking

147. Omdat de opslag en de lezing van de informatie betrekking hebben op persoonsgegevens in het kader van het gebruik van cookies, is er sprake van een verwerking die moet worden aangegeven overeenkomstig artikel 17 van de WVP.

148. Bijgevolg verzoekt de Commissie de verantwoordelijke van dit soort verwerking om bij de Commissie een aangifte te doen of om een eerdere bij de Commissie ingediende aangifte verder aan te vullen, behalve als het cookie beantwoordt aan een reeds aangegeven doeleinde.

⁴¹ Artikel 16, §4 van de WVP.

9.3 Doorgifte buiten de EU

149. Als de informatie die wordt verzameld bij de aanmaak of iedere lezing van een cookie wordt doorgegeven naar machines gevestigd buiten de Europese Unie, moet de verantwoordelijke voor de verwerking de bepalingen naleven vermeld in de artikelen 21 en 22 van de WVP.

10 AANBEVELINGEN

150. Om te garanderen dat de gebruikers beter worden beschermd, heeft het nieuwe regelgevend kader inzake cookies het regime van de voorafgaande, geïnformeerde toestemming ingevoerd.

151. De Commissie formuleert hieronder een reeks aanbevelingen die de verantwoordelijke voor de verwerking moet helpen bij de invoering van mechanismen die tegemoetkomen aan hun verplichtingen inzake de voorafgaande informatie en het verkrijgen van de voorafgaande toestemming van de gebruikers.

10.1 Informatieplicht

152. De verantwoordelijke voor de verwerking moet ervoor instaan dat de informatie over de cookies bestemd voor de gebruikers, toegankelijk en volledig is, overeenkomstig de principes omschreven onder punt 5.

Voorafgaande verwittiging

153. Het hierna onderzocht mechanisme voor het verkrijgen van de toestemming moet een duidelijke, begrijpelijke en zichtbare verwittiging geven over het gebruik van cookies. Deze verwittiging moet leiden naar een volledige informatie over het gevoerde cookiesbeleid.

Toegankelijkheid

154. De websitebeheerder moet de complete informatie over zijn cookiesbeleid tonen in een rubriek op zijn website en moet vanop iedere pagina toegankelijk zijn en zichtbaar naar verwezen worden.

155. De adverteerders of de advertentienetwerken die cookies plaatsen moeten in de nabijheid van de advertentieruimtes een link plaatsen die doorverwijst naar de rubriek op hun website of

naar een gecentraliseerd platform naar keuze of naar exhaustieve informatie over het gevoerde cookiesbeleid⁴².

Inhoud

156. De informatie over cookies moet bij voorkeur verstrekt worden per soort cookie of categorie doeleinden van deze cookies.

157. De informatie moet de volgende elementen bevatten:

- de doeleinden van de toegangen en/of de aanduidingen van ieder type cookie of categorie doeleinden van deze cookies;
- de categorieën van de opgeslagen informatie
- bewaartermijnen van de informatie;
- de modaliteiten voor het schrappen van de informatie;
- de eventuele mededelingen aan derden en de informatie die hen werd verstrekt.

10.2 Middelen om de toestemming van de gebruiker te verkrijgen

158. De gebruiker zou vrij moeten kunnen kiezen tussen de mogelijkheid om bepaalde of alle cookies te aanvaarden of om alle of bepaalde cookies te weigeren en de mogelijkheid behouden om de parameters voor cookies te wijzigen in de toekomst⁴³.

159. Het wordt dus afgeraden om gebruik te maken van mechanismen die uitsluitend de optie aanbieden van een onvoorwaardelijke toestemming zonder een keuze te laten volgens de verschillende cookies of ten minste volgens bepaalde van die cookies⁴⁴. In ieder geval zouden de gebruikers tenminste een echte keuze moeten krijgen voor de cookies voor advertentiedoeleinden.

160. De keuze gebeurt middels een positieve actie van de gebruiker (bijv. klikken op een knop of een vakje aanvinken) waaruit de verantwoordelijke voor de verwerking ondubbelzinnig kan afleiden dat het een toestemming betreft. De toestemming moet specifiek zijn voor de doeleinden waarover de gebruiker uitdrukkelijk geïnformeerd is.

⁴² Naar voorbeeld van wet deze website voorstelt: <http://www.youronlinechoices.com>, beheerd door het Interactive Advertising Bureau (IAB), of dit mechanisme moet zich inschrijving in het optin-systeem.

⁴³ Zie Working Paper van de Groep van het artikel 29/02/2013 van 2 oktober 2013 : providing guidance on obtaining consent for cookies, http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp208_en.pdf, blz. 5.

⁴⁴ De Groep van het artikel 29 geeft een toelichting dat gebaseerd is op considerans 25 van de richtlijn privacy en elektronische communicatie, ibidem, blz. 5.

161. De Commissie is van mening dat het doorklikken naar andere plaatsen op de site ("further browsing") kan aanzien worden als een positieve actie waarmee de gebruiker zijn onbetwistbare toestemming geeft op voorwaarde dat de gebruiker duidelijk werd geïnformeerd en dat die informatie op de site blijft staan tot hij een uitdrukkelijke of duidelijke keuze heeft gemaakt in de informatierubriek.
162. Als een gebruiker geen actieve actie onderneemt, kan dit niet beschouwd worden als een geldige toestemming.
163. De Commissie verzoekt de verantwoordelijken voor de verwerking ervoor te zorgen een weigering van cookies voor de gebruiker geen negatieve gevolgen heeft, bijvoorbeeld dat het totaal onmogelijk zou zijn om toegang te hebben tot de website. Zij begrijpt evenwel dat ingevolge deze keuze, bepaalde diensten technisch ontoegankelijk worden.
164. De Commissie voegt eraan toe dat de gebruikers bij de bestaande browsers geen mogelijkheid krijgen om zich uit te spreken over het cookiesbeleid dat die laatsten willen doorvoeren, tenzij de gebruiker via zijn parameters alle cookies heeft gebannen⁴⁵.
165. Wanneer een website gebruik maakt van meerdere cookies of cookies die meerdere doeleinden nastreven, is het niet noodzakelijk om voor elke cookie een aparte banner te tonen of toestemming te vragen. In de meeste gevallen is één enkele plaats voor heldere informatie en toestemming voldoende.
166. Aangaande de vorm is het gebruik van klassieke pop-ups af te raden omdat zij zich op een opdringerige manier vertonen en omdat de meeste recente browsers ze blokkeren.
167. De Commissie geeft hieronder een aantal voorbeelden (niet-limitatieve) van technieken om de toestemming van de gebruikers te verkrijgen.

Kennisgevingszone

168. In deze ruimte kan de gebruiker zijn keuze maken.
169. De Commissie is van oordeel dat een banner zichtbaar in een zijveld bovenaan of onderaan de ideaal zou zijn om zonder opdringerig te zijn de aandacht te trekken van de gebruiker.

⁴⁵ De Commissie denkt hierbij hoofdzakelijk aan de privé surfmodus die werden ontwikkeld door de belangrijkste browsers.

170. Dit zou zichtbaar moeten blijven zolang de gebruiker zijn keuze niet heeft gemaakt of een positieve actie verrichtte die gelijk staat met het sluiten van de zone.

Startpagina

171. De toestemming van de gebruiker kan ook verkregen worden bij de startpagina die verschijnt op het ogenblik dat de website wordt geopend, op de pagina zelf of via een banner in superpositie.

172. De Commissie vindt niettemin dat een dergelijke techniek het nadeel heeft dat ze opdringerig is en dus moet ze bij voorkeur slechts gebruikt worden wanneer het bezoek van de gebruiker aan de website vereist dat hij een keuze maakt (bijvoorbeeld om toegang te hebben tot een website met mogelijks beledigende inhoud) of dat hij bepaalde informatie moet verstrekken (bijvoorbeeld om te controleren of hij de vereiste leeftijd heeft om toegang te mogen hebben tot de website).

173. Om te beantwoorden aan de informatievoorwaarde dat iedere toestemming moet voorafgaan; moet de pagina de mogelijkheid geven om kennis te nemen van de nodige informatie: doeleinden, betrokken categorieën cookies, etc.

Aanvinkvakjes bij de inschrijving of controleknoppen

174. Wanneer een gebruiker zich inschrijft voor een dienst of wanneer hij zich op een website registreert, kan de verantwoordelijke voor de verwerking hem verzoeken zijn voorkeuren kenbaar te maken.

175. De Commissie meent dat met name de sociale netwerken deze optie zouden kunnen gebruiken in het kader van de plug-ins voor sociale netwerken op de verschillende partnersites.

10.3 Intrekking van de toestemming

176. De gebruiker moet op ieder ogenblik gemakkelijk zijn eerder gegeven toestemming kunnen intrekken. Die mogelijkheid kan hem worden gegeven in het kader van de informatie met betrekking tot het cookiesbeleid.

177. De Commissie benadrukt dat zodra de toestemming is ingetrokken, de verantwoordelijke voor de verwerking de desbetreffende cookies en de informatie die via die cookies werd ingewonnen, verwijdert van de apparatuur van de gebruikers.

10.4 Het beleid voor cookiegebruik

178. Het beleid dat de verantwoordelijke voor de verwerking meedeelt is een engagement naar de internetgebruiker toe. De verantwoordelijke voor de verwerking die op zijn website zijn gepubliceerd beleid niet naleeft, kan bestraft worden op grond van diverse juridische kwalificaties (krachtens de WVP: actor van een oneerlijke verwerking (artikelen 4, §1, 1°), foutieve informatie (artikelen 9, 10 en 12): of krachtens andere wettelijke regels : handelspraktijken).

10.5 De mededeling van gegevens aan derden

179. Indien er gegevens voor cookiegebruik worden verstrekt aan derden, moet de bezoeker nog vòòr de toestemming, daarvan op de hoogte worden gebracht. De categorieën derden aan wie de gegevens worden verstrekt moeten in de aangifte worden vermeld.

180. Indien er sprake is van een verwerking of mededeling van gegevens aan onderaannemers, die beantwoorden aan de definitie als omschreven in artikel 1, §5 van de WVP (websitebeheerders, private hosts,...), worden zij niet aanzien als derden: niettemin moet de relatie met deze onderaannemers gedekt worden door een onderaannemingscontract overeenkomstig de vereisten van artikel 16 van de WVP.

III. PRAKTISCHE EN TECHNISCHE ASPECTEN

1. WETTELIJKE DOELEINDEN VAN DE VERANTWOORDELIJKE VOOR DE VERWERKING

181. In de praktijk wordt onthouden dat de cookies op een website op zich geen probleem vormen. Het is hun gebruik voor diverse doeleinden die de rechten op privacy en persoonsgegevensbescherming kunnen aantasten. Het is wel degelijk in functie van de doeleinden van de verwerking dat er vragen rijzen:

- de wettelijkheid van de doeleinden krachtens de rechten van de betrokken personen (in dit geval de bezoekers van de website);
- de inhoud en de bewaartermijn.

182. Bovendien creëert het overmatig gebruik of een te lange bewaartermijn van cookies mogelijkheden voor derden om die cookies frauduleus te recupereren en te gebruiken waardoor de rechten van de betrokken personen worden aangetast.

1.1 Browserbeheer

183. het browserbeheer berust op de essentiële cookies en hun gebruik voor dit doeleinde vereist geen toestemming.

1.2 Verbinding en authenticatie als geregistreerd lid

184. Wanneer de bezoeker zich via een login registreert op een bepaalde pagina tijdens een open sessie, worden de noodzakelijke cookies doorgezonden en/of toegankelijk gemaakt op of naar zijn werkpost via de verbinding. De cookies voor de verbinding zijn technisch noodzakelijk als de toegang tot bepaalde pagina's op de website een voorafgaandelijke identificatie vereisen, met of zonder authenticatie (paswoorden...). Deze identificatie wordt onthouden op de werkpost van de gebruiker en op de server, dit voor de permanente opvolging van de transactie. De gebruiker moet ervan verwittigd worden dat wanneer hij cookies weigert, er bepaalde functies van de website niet toegankelijk zullen zijn.

185. De verbindingscookies zijn in principe voorlopig en moeten niet langer worden bewaard dan de tijd van de transactie. Bij een verbreking van de verbinding (log-out) moeten de cookies verwijderd worden.

Om evenwel de latere verbindingen voor de gebruiker te vergemakkelijken, kan de server een "onthoud mij"-aanvinkvakje voorstellen. Dan wordt het cookie bewaard op de werkpost van de gebruiker en op de server; het wordt opnieuw geactiveerd zodra een nieuwe verbinding tot

stand komt, bijvoorbeeld om een identificatie voor te stellen bij een nieuwe verbinding waar een registratie noodzakelijk is.

186. Het bewaren van dergelijke cookies is slechts rechtmatig als de gebruiker daarvan duidelijk werd verwittigd en hij over de mogelijkheid beschikt om ze zowel te weigeren als om de opgeslagen cookies te wissen (door de browser bijvoorbeeld).

187. Er moet worden opgemerkt dat hoewel de internetverbindingen asynchroon zijn, de internetgebruiker de dialoog kan onderbreken zonder dat de server van de website daarvan wordt verwittigd. De cookies kunnen dus "permanent" blijven voor een beperkte tijdspanne. Deze wettelijke tijdsduur kan variëren van enkele minuten tot enkele uren, te bepalen door de websitebeheerder in functie van het soort transactie. Wanneer er geen andere uitdrukkelijk opties voorhanden zijn, moeten de verbindingscookies gedeactiveerd worden door de browser op het ogenblik van afsluiten.

188. In de praktijk:

- De voorafgaande informatieverstrekking aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - Het gebruik van essentiële cookies voor de verbinding of de registratie;
 - De al dan niet permanentie van de cookies (bewaartermijn en desgevallend de modaliteiten voor hun schrapping);
- Vrijstelling van toestemming

1.3 Opslag van voorkeuren

189. Bepaalde cookies worden ook gebruikt om voorkeuren op te slaan: de taal van de website, de lokalisering van de regio voor opzoeken met gespecialiseerde zoekmachines, etc. Zij kunnen ook voorkeuren opslaan voor een gepersonaliseerd gebruikersinterface (kleuren,...). Deze cookies worden dan beheerd als de hierboven beschreven verbindingscookies.

190. In de praktijk:

- De voorafgaande informatieverstrekking aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - Het gebruik van essentiële cookies voor de verbinding of de registratie
 - De al dan niet permanentie van de cookies (bewaartermijn en desgevallend de modaliteiten voor hun schrapping)
- Vrijstelling van toestemming

191. Het kan voor de website-eigenaar ook nuttig zijn om de cookies te gebruiken voor statistische informatie. Deze cookies moeten daarom afgestemd worden met de hierna omschreven statistische cookies.

Voor de geregistreerde gebruiker is het beter om deze voorkeuren samen met de andere parameters van het gebruikersaccount te onthouden.

1.4 Statistieken voor optimaliseren van de website

192. Alle cookies die rechtmatig worden beheerd, mogen gebruikt worden voor statistisch onderzoek om de vorm, de structuur of de inhoud van de website te optimaliseren op voorwaarde dat deze analyses gebeuren met anonieme gegevens. De verantwoordelijke voor de verwerking staat met zijn beveiligingsbeleid in voor de anonimiteit.

1.5 Statistieken over kijkcijfers of de bezoekherkomst van de website

193. De cookies voor het analyseren van het surfen en het soort publiek (analyse van de herkomst van de internetgebruiker) dat toegang heeft tot het internet, maken het mogelijk om statistieken op te maken die nuttig zijn voor de ontwerper van de website. Deze cookies zijn opgeslagen bij de gebruiker maar worden gerecupereerd door de website en gebruikt voor statistische doeleinden.

194. Overeenkomstig de diverse standpunten, kan worden gesteld dat deze verwerking beantwoordt aan een gerechtvaardigd belang van de verantwoordelijke voor de verwerking op voorwaarde dat de statistieken strikt anoniem zijn.

Voor dergelijke statistieken kan het bestand niet geanonimiseerd worden voor de verwerking: de opeenvolgende *requests* moeten inderdaad longitudinaal kunnen worden vergeleken, bijvoorbeeld om het aantal *requests* te tellen per bezoek en het aantal bezoeken van gebruikers over een bepaalde periode: het kan belangrijk zijn voor het ontwerp van de website om te weten dat 50 bezoekers de website 1 keer hebben bezocht of dat er 2 bezoekers waren met telkens 25 bezoekjes.

195. Een eerlijke verwerking van die gegevens als bedoeld in artikel 4 van de WVP vereist op zijn minst dat de gebruiker duidelijk ingelicht is over deze verwerkingen, bijvoorbeeld op een pagina van de website, toegankelijk vanaf de homepagina en duidelijk zichtbaar (bijvoorbeeld met de titel "cookiebeleid").

196. Voor wat meer specifiek de analyses van de herkomst betreft, geeft de wet op de elektronische communicaties geen vrijstelling van toestemmingsverplichting. De Commissie is evenwel van

mening dat het aan de wetgever is om de problematiek op te helderen van de niet-vrijstelling van de toestemming van de gebruikers in verband met de cookies voor analyse van de herkomst: dergelijke anonieme statistieken vormen op zich geen bijzondere risico's voor de betrokken personen.

197. In de praktijk:

- Anonimisering voor elk gebruik, zo niet,
- Niet anonieme aanwending:
 - Voorafgaande kennisgeving aan de bezoeker:
 - De doeleinden van de gegevensverwerking
 - De bewaartermijn van de gegevens
 - De categorieën personen aan wie de gegevens worden meegegeeld
 - Verplichte voorafgaande toestemming
 - Voorafgaande aangifte bij de Commissie (van de verwerking en desgevallend de codering)

1.6 Load balancing

198. Wanneer een website heel veel wordt bezocht is het nodig om de lasten van de *requests* te verdelen over meerdere, aparte netwerken en servers. Dergelijk beheer vereist een opslag van informatie op de werkpost van de internetgebruiker, meestal met behulp van een cookie.

Indien de opslag beperkt wordt tot de duur van de sessie, is er geen toestemming vereist noch een specifieke informatie tenzij een algemeen bericht in het "cookiebeleid".

199. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
- Gebruik van technische cookies
- Al dan niet permanente cookies (bewaartermijnen)
- Vrijstelling van toestemming

1.7 Opslag van gegevens van de gebruiker

200. Het betreffen cookies die gebruikt worden om sporen te bewaren van de acties van een gebruiker, bijvoorbeeld in een formulier van meerder webpagina's of winkelmandje.

Als de opslag wordt beperkt tot de duur van de sessie is er geen toestemming noch specifieke kennisgeving vereist, tenzij een algemeen bericht in het "cookiebeleid".

201. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - Gebruik van essentiële cookies voor de verbinding of registratie
 - Al dan niet permanente cookies (bewaartermijnen)
 - Te ondernemen stappen om de opgeslagen informatie te wissen
- Vrijstelling van toestemming

1.8 Op de gebruiker gerichte veiligheidsinformatie

202. De veiligheidscookies zijn cookies ter verhoging van de veiligheid van de dienst die de gebruiker specifiek heeft gevraagd. Dit kan informatie zijn over het protocol (bijv. gebruikte certificaten in het kader van SSL) of cijferparameters. Als de opslag beperkt is tot de duur van de sessie, vergt dit gebruik geen toestemming noch een specifieke kennisgeving anders dan een algemeen bericht in het "cookiebeleid". Wanneer de bewaartermijn de verbindingduur overschrijdt, moet de gebruiker daarvan ingelicht worden (desgevallend om ze niet per vergissing te wissen).

203. In praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - Gebruik van essentiële cookies voor verbinding of registratie
 - Al dan niet permanente cookies (bewaartermijnen en desgevallend de modaliteiten voor hun schrapping)
- Vrijstelling van toestemming.

1.9 Parameters van multimedialezers

204. Deze cookies worden gebruikt om technische gegevens op te slaan die dienen om video- of audio-inhoud te lezen op de bezochte website (format identifier en type compressie, dimensies van de displayzone op het scherm,...).

Dit gebruik ligt binnen de verwachtingen van de bezoeker en vergt geen toestemming noch specifieke informatie.

205. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker is facultatief
- Vrijstelling van toestemming

1.10 Gebruik van Adobe Flash Player

206. Wanneer een pagina een inhoud heeft dat beroep doet op een Adobe Flash Player -module, genereert deze module bijzondere cookies. De browser heeft niet altijd controle over de uitwissing van deze cookies.

Adobe verstrekt bijkomende informatie op hun website
<http://www.adobe.com/security/flashplayer/articles/Iso/>
http://www.macromedia.com/support/documentation/fr/flashplayer/help/settings_manager02.html#118539

Het is wenselijk dat de pagina's met inhoud die beroep doen op Adobe Flash Player daar de internetgebruiker van verwittigen.

207. In de praktijk

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - Gebruik van Adobe Flash Player cookies
 - Modaliteiten voor de schrapping van cookies (bijv. URL adres van het configuratiepaneel aangeboden op de website van Adobe)
- Vrijstelling van toestemming

1.11 Informatie over multimedia

208. Bepaalde opties van multimedialezers slaan informatie op over de gedownloade informatie om die dan bijvoorbeeld te tonen onder albumvorm. De opslag en de verwerking van die informatie, al dan niet opgeslagen onder cookieformat, vereisen:

- dat de verwerking conform is aan de voorwaarden van de WVP;
- de toestemming van de gebruiker;
- uitdrukkelijke informatie over de doeleinden, bewaartermijn en –modaliteiten inzake de uitwissing van de informatie.

209. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid):
 - De doeleinden van de opgeslagen informatie
 - De categorieën opgeslagen informatie
 - De bewaartermijn van de informatie
 - De uitwissingswijze van de informatie
- Verplichte voorafgaande toestemming (kan worden verkregen door de noodzakelijke actie van de bezoeker: de naam opgeven van het opslagregister, etc.).

1.12 Delen van inhoud

210. Het toevoegen op een pagina van een sociale netwerkknop informeert het sociale netwerk over het bezoek van de internetgebruiker. Die informatie wordt gebruikt voor diverse doeleinden, die niet noodzakelijk expliciet zijn. Dergelijke knoppen zouden dus maar actief mogen zijn of op de pagina verschijnen na de toestemming van de internetgebruiker.

211. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie van de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
- Vrijstelling van toestemming
- Aanbeveling: de knoppen voor delen niet tonen op de homepagina

1.13 Opvolging van bezoek en tracking

212. Bepaalde bijkomende software die vervat zitten in een geraadpleegde pagina, laten toe de tracking-metabestanden te beheren: traceren van surfgedrag op meerdere, verschillende websites om gedragingen of informatie te verzamelen op de bezochte websites. Deze techniek wordt bijvoorbeeld gebruikt voor doelgerichte reclame. Deze metabestanden worden beheerd door cookies of andere technieken. Deze functies worden impliciet geactiveerd door bepaalde signalementsknoppen op sommige sociale netwerken of door reclamebanners. Voor deze functies is de toestemming van de gebruiker verplicht en de uitleg erover moet beantwoorden aan alle vereisten van de WVP.

213. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie voor de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid):
 - Type knoppen voor delen of cookies
 - Het gebruik en de categorieën meegedeelde gegevens
 - De categorieën derden aan wie de gegevens worden verstrekt
- Voorafgaande toestemming is noodzakelijk tenzij de informatie ingewonnen door de website en verstrekt aan derden, strikt anoniem zijn.

1.14 Ander rechtmatig gebruik van cookies, metabestanden en sporen van de transactie-inhoud

214. Er worden twee gevallen onderscheiden.

215. Het eerste geval betreft de gegevens die de transactie genereert wat noodzakelijk is om de verrichtingen te kunnen voortzetten. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een bestelling. Het spreekt

vanzelf dat het nemen van een online bestelling een elementaire verrichting is van de verwerking van de bestelling. Het is deze globale verwerking (transactie van de bestelling) die de verzameling en de verwerking van gegevens rechtvaardigt, ongeacht of dit gebeurt op een interne server of op het materiaal van de verantwoordelijke voor de verwerking. Deze gegevens vergen slechts een bijzondere toestemming als ze langer worden bewaard op de werkpost van de internetgebruiker dan de tijd die nodig is voor de transactie.

216. In de praktijk:

- Voorafgaande toestemming van de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid)
 - De doeleinden en de opgeslagen informatie
 - De categorieën opgeslagen informatie
 - De bewaartermijnen van de informatie
 - De modaliteiten om de informatie te wissen (tenzij zij worden gewist nadat de transactie is beëindigd)
- Vrijstelling van de voorafgaande toestemming behalve als de informatie langer wordt bewaard dan de duur van de transactie.

217. Het tweede geval betreft alle surf informatie: cookies en diverse bestanden, loggings etc. Deze informatie wordt dikwijls opgeslagen door de webhost, dienstensoftware en op de server uitgevoerde toepassingen. Deze situatie vraagt een onderzoek geval per geval in het licht van de gerechtvaardigde doeleinden en de verwerkingsvoorwaarden.

218. In de praktijk:

- Voorafgaande informatie aan de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid):
 - De doeleinden van de opgeslagen informatie
 - De categorieën opgeslagen informatie
 - De bewaartermijnen
 - De modaliteiten om de informatie te wissen (tenzij zij gewist worden na afloop van de transactie)
- Voorafgaande verplichte toestemming.

219. Er is een bijzonder geval dat meer aandacht verdient: de exploitatie van cookies, metastanden en sporen die bewaard worden door de webhost en ter beschikking staat van de websitebeheerder of de verantwoordelijke voor de verwerking. Het is inderdaad zo dat bepaalde webhosts aan de eigenaar van de website soms heel gedetailleerde sporen van activiteiten evenals statistische onderzoeksinstrumenten ter beschikking stellen. Bijvoorbeeld, de IP-adressen van bezoekers, hun geografische herkomst, het aantal bezoeken, de sporen van gedownloadte bestanden, afgebroken authenticatiepogingen, etc.

220. In de praktijk:

Indien de verwerking enkel anonieme gegevens bevat: vrijstelling van informatieplicht en voorafgaande toestemming van de bezoeker, zo niet:

- Voorafgaande toestemming van de bezoeker (via een uitdrukkelijk beleid):
 - De doeleinden van de opgeslagen informatie
 - De categorieën opgeslagen informatie
 - De bewaartermijnen
 - Modaliteiten om de informatie te wissen (tenzij die gewist wordt na afloop van de transactie)
- Verplichte voorafgaande toestemming.

1.15 Andere doeleinden voor het genereren van cookies of metabestanden

221. Ieder andere opslag of verwerking van cookies, metabestanden of logbestanden moet aan 3 voorwaarden beantwoorden:

- een verwerking overeenkomstig de voorwaarden van de WVP (doeleinden, kwaliteit van de doeleinden,...);
- de toestemming van de gebruiker;
- uitdrukkelijke informatie over de doeleinden, bewaartermijnen en modaliteiten om de informatie te wissen (uitoefening van de rechten van de betrokken personen).

1.16 Mededeling van de gegevens aan derden

222. Het is mogelijk om cookies te maken die toegankelijk zijn voor andere websites om alzo geconsolideerde informatie te kunnen delen. Dit is bijvoorbeeld nuttig voor reclameprofilering. Dergelijke toepassingen zijn slechts aanvaardbaar als daarvoor de toestemming werd verkregen van de internetgebruiker nadat hij daarover behoorlijk werd geïnformeerd.

Het gaat wel degelijk over een mededeling van persoonsgegevens aan derden en dus zijn alle bepalingen van de WVP van toepassing aangezien deze wet geen onderscheid maakt over het soort drager dat wordt gebruikt om de mededeling uit te voeren.

2 TE VERSTREKKEN INFORMATIE AAN DE INTERNETGEBRUIKER

223. Elke website moet overeenkomstig artikel 9 va, de WVP minstens het volgende bevatten:

- de identiteit van de verantwoordelijke voor de verwerking en de persoon die hij heeft aangeduid, net zoals op iedere papieren publicatie een verantwoordelijke uitgever moet vermelden;

- het beleid inzake vertrouwelijkheid en cookies met desgevallend het gebruik dat wordt gemaakt van de cookies die geen voorafgaande toestemming vereisen;
- het aanspreekpunt⁴⁶ voor de uitoefening van de rechten inzake toegang, verbetering, schrapping of verzet;
- een formulier voor aanvaarding of weigering van toestemming als de website beroep doet op cookies waarvoor een voorafgaande toestemming verplicht is;
- desgevallend de modaliteiten voor intrekking van zijn toestemming en de mogelijke gevolgen van een dergelijke intrekking;
- desgevallend de modaliteiten om de cookies die op de werkpost zijn opgeslagen te wissen. Deze informatie kan worden gehergroepeerd op een pagina van de website die makkelijk toegankelijk is en die bijvoorbeeld getiteld wordt als "wettelijke informatie" of "cookiesbeleid". De lezing van die pagina moet gebruiksvriendelijk zijn: de stijl en de lengte mogen geen ontradingseffect hebben⁴⁷.

3 VORM VAN DE TOESTEMMING

224. Het is aangewezen om te voorzien in een uitdrukkelijk formulier waarop verschillende mogelijkheden kunnen worden aangevinkt. De bezoeker moet evenwel vooraleer hij een keuze maakt altijd de mogelijkheid hebben om nuttige informatie te raadplegen: de identiteit van de verantwoordelijke voor de verwerking, het cookiesbeleid en het eventueel specifiek beleid inzake vertrouwelijkheid. Het keuzeveld moet zichtbaar blijven zolang de gebruiker zijn keuze niet kenbaar heeft gemaakt of het veld heeft gesloten.

225. De toestemming moet specifiek zijn voor ieder doeleinde of voor een groep doeleinden. De toestemming kan niet globaal zijn voor alle categorieën cookies zonder een uitdrukkelijke omschrijving van de doeleinden.

4 DE INTREKKING VAN DE TOESTEMMING

226. De gebruiker moet op ieder ogenblik gemakkelijk zijn eerder gegeven toestemming kunnen intrekken. Die mogelijkheid kan hem worden gegeven in het kader van de informatie met betrekking tot het cookiesbeleid.

De intrekking kan via een expliciet formulier gebeuren of naargelang de omstandigheden en de geregistreerde gegevens automatisch via de volgende middelen:

⁴⁶ Opmerking van de Commissie: de verantwoordelijke voor de verwerking moet ervoor instaan dat hij een gepast antwoord verstrekt op ieder verzoek dat naar dit aanspreekpunt werd gericht.

⁴⁷ Krachtens de wet moet de toestemming geïnformeerd en specifieke zijn. Een informatie die bij de lezing afschrikt of ontmoedigt kan een reden zijn om de toestemming ongeldig te verklaren of om de verwerking te beschouwen als een inbreuk op het eerblijfsbeginsel als bedoeld onder artikel 4, §1, 1° en 2°.

- het verbreken van de verbinding van de geregistreerde gebruiker met uitwissing van de cookies waarvoor toestemming werd gegeven of die in het kader van de verbinding werden geregistreerd;
- na afloop van de transactie (bijvoorbeeld een winkelmandje);
- bij het sluiten van het browservenster op het einde van de dialoogsessie;
- bij het afsluiten van de account van de geregistreerde gebruiker.

Indien deze mogelijkheden niet bestaan, moet de bezoeker zijn de intrekking van zijn toestemming kunnen bekend maken via het wissen van de opgeslagen cookies volgens de modaliteiten uiteengezet op de informatiepagina van de website.

5 RAADGEVINGEN VOOR DE INTERNETGEBRUIKER

227. Regelmatig het browservenster sluiten om een nieuw te openen: dit dwingt de browser de tijdelijke cookies te sluiten.

228. Gebruik maken van "In Private Navigation". Er bestaan versies van browsersysteemversies (IE9, Firefox, Chrome,...) om privé te surfen.

Deze optie kan standaard worden gekozen en dwingt de browser om alle sporen te wissen (cookies, historiek,...) nadat het venster wordt gesloten; het sluiten van een tabblad is niet voldoende.

Alleen de historiek die de browser zelf in beheer heeft, wordt gewist: de cookies "Adobe Flash Player" en andere metabestanden of gewijzigde parameters en bestanden worden niet gewist bij het sluiten van het venster.

229. Maak gebruik van de "sandbox" software. Bepaalde antivirussoftware en besturingssoftware bieden een betere bescherming door het principe van de virtuele ruimtes of virtuele machines toe te passen. Het gehele proces wordt uitgevoerd in een virtuele ruimte. Ieder bestand dat moet worden toegevoegd of gewijzigd wordt eerst toegevoegd of gekopieerd in een virtuele ruimte. Wanneer de software wordt afgesloten, wordt de virtuele ruimte gewist, en dit wist ieder spoor van de wijzigingen of historiek.

Deze virtuele surfmethode is de meeste veilige als het beschikbaar is: het vermijdt dat er cookies en andere metabestanden moeten worden gewist na afloop van het surfen, maar het beschermt ook de computer tegen de vele virusrisico's en andere malware. Het biedt ook een maximum garantie tegen iedere ongewenste of onwenselijke wijziging van bestanden op de computer. Wanneer cookies zijn toegestaan, wordt het virtueel surfen niet beperkt maar er kan bijkomende bescherming nodig zijn tegen bijvoorbeeld informatiedoorgifte aan derde websites.

230. Maak gebruik van andere software om de cookietracking te wissen. Er bestaat software die toelaat de activiteiten van de bezochte websites te kennen, het plaatsen van cookies en de *requests* naar andere websites: andere laten dan weer toe om de cookies en de historiek completer, zij het niet absoluut, te wissen aangezien deze nooit helemaal gewist worden door de browser.

Bijvoorbeeld:

- Cookieviz: gratis software ontwikkeld door CNIL, om in real time het plaatsen en lezen van de cookies tijdens een surfsessie te visualiseren; deze software analyseert de interacties tussen de computer, de browser en de websites en servers op afstand.
- DoNotTrackMe: Disconnect, Ghostery: software voor het blokkeren van tracking.
- Adblock: software die tracking en publiciteit blokkeert maar het kan bepaalde surffuncties beperken.
- TRUSTe: bijkomende module bij de browsers die tracking blokkeren die adverteerders en sociale netwerken gebruiken. Daarvoor moet bij de installatie het vakje "Report New Tracking Data tot TRUST" worden uitgevinkt.
- Share me not: bijkomende module dat verhindert dat de bezochte website gedeeld wordt met sociale netwerken.
- Ccleaner: besturingsprogramma voor optimaliseren van de computer waarvan een van de functies erin bestaat de cookies en de historiek van het surfen te wissen.

Er bestaan veel toepassingen die al dan niet gratis kunnen worden gedownload. Onthoud evenwel dit:

- Een software is nooit perfect gelet op de opeenvolgende versies; een bepaalde software kan doeltreffender worden dan de andere.
- Het rechtmatig of frauduleus gebruik van cookies, metabestanden en sporen evolueert voortdurend: nieuwe versies van beschermingssoftware kunnen slechts met enige vertraging volgen;
- Op het internet zijn er veel, zeer doeltreffende software te vinden maar ze verbergen ook kwaadaardige of intrusieve functies. Download alleen na voldoende voorzorgen te hebben genomen, met name na de verificatie met de best mogelijke antivirus.
- Bepaalde kwaadaardige websites bieden aan om als veilig bekend staande software te downloaden maar het is in werkelijkheid een besmette versie. Het kiezen van een downloadwebsite is dus op zijn minst even belangrijk.

6 VOORBEELDEN VAN COOKIESBELEID

Voorbeeld 1

Cookies zijn kleine bestandjes die de server op uw computer installeert die noodzakelijk zijn om te surfen. Bepaalde andere cookies hebben andere functies, zoals het onthouden van de gegevens van de internetgebruiker wanneer hij zich inlogt als geregistreerd lid op een website. Bepaalde pagina's van de website gebruiken cookies om voorkeuren te onthouden of om technische redenen. Deze cookies bevatten over u geen andere gegevens en ze worden voor niets anders gebruikt.

Voorbeeld 2

Onze website maakt gebruik van de "cookie" technologie. Hiermee kunnen wij de website aan uw behoeften aanpassen. In ons "cookiesbeleid" worden meerdere analoge technologieën gebruikt, zoals cookies, webbakens, pixels en GIF, alle "cookies" genoemd.

Wij leggen hierna uit welke cookies wij gebruiken en hoe u ze kan controleren.

Lees ook ons "vertrouwelijkheidsbeleid" dat de regels vastlegt die wij volgen als wij de persoonsgegevens die wij over u hebben ingewonnen, verwerken.

Het bericht op de startpagina geeft u de mogelijkheid om in te stemmen met ons cookiesbeleid. Wanneer u geen toestemming geeft, hebt u toegang tot de openbare pagina's van de website maar bepaalde functies zullen beperkt of onmogelijk zijn. U vindt hierna meer uitleg daarover.

Essentiële cookies

Bepaalde technische cookies zijn noodzakelijk om te kunnen surfen en zij worden niet rechtstreeks op onze website memoriseerd noch zijn ze rechtstreeks toegankelijk vanop onze website. Deze cookies bevatten geen ander persoonlijk gegeven dan uw IP-adres, dat noodzakelijk is om op het internet te kunnen surfen. Ze zijn bijvoorbeeld nodig om de gebruiker te helpen bij het surfen op de website of om te kunnen terugkeren naar de vorige pagina's.

U kunt deze cookies controleren via de parameters van uw browser, maar als u ze verbiedt kan dat de correcte werking van onze website in de weg staan.

Statistische cookies

De statistische cookies (of analytische cookies) verzamelen informatie over uw surfgedrag op onze website. Met die informatie kunnen wij onze website verbeteren en gebruiksvriendelijker maken. Dit statistisch onderzoek is strikt anoniem maar we kunnen daaruit afleiden welke

pagina's het meest of het minst worden bezocht en de algemene gebruiksgewoontes van onze website kennen. Het is ook een middel om de surfproblemen op te sporen die zich op onze website voordoen en om na te gaan hoe doeltreffend de publiciteit is van onze eigen producten. Wij gebruiken voor bepaalde analyses Google Analytics. U kunt dit op verschillende manieren uitschakelen naargelang de browser die u gebruikt (modules en extensies van derden, blokkering van de website www.google-analytics.com/*,...)

Functionele cookies

Daar waar het nuttig is kunnen wij gebruik maken van functionaliteitscookies. Deze onthouden de keuzes die u maakte op onze website: de geraadpleegde diensten, deelname aan een promotie, etc. Deze informatie worden uitsluitend opgeslagen op uw werkpost en wij gebruiken ze alleen in anonieme vorm.

Cookies van de derde partij

Onze website biedt reclame aan van partners en wij genereren hun cookies. Deze adverteerders worden ervan verwittigd als u onze website bezoekt maar krachtens de overeenkomst die wij met hen hebben afgesloten, mogen zij uitsluitend anonieme gegevens verwerken. Doordat hun cookies op uw werkpost zijn opgeslagen, kunnen die adverteerders u herkennen wanneer u later hun website zou bezoeken. Hierdoor is het voor ons mogelijk om onze commerciële banden met onze partners te optimaliseren. U kunt deze cookies blokkeren of wissen via de opties van uw browser.

Flash cookies

Bepaalde pagina's van de website vertonen "Adobe Flash Player" videoanimaties. Om ze te kunnen afspelen zijn er cookies nodig om uw parameters en uw voorkeuren te kunnen memoriseren. Flash cookies worden opgeslagen op uw werkpost maar worden niet door uw browser beheerd. U moet gebruik maken van de daartoe bestemde middelen of ga rechtstreeks naar de website van Adobe. Deze website legt uit hoe je de Flash cookies kunt uitschakelen: <http://helpx.adobe.com/flah-player/kb/disable-local-shared-objects-flash.html/>. Als de Flash cookies uitgeschakeld zijn, kunt u de inhoud van een video niet meer lezen.

Om de Flash cookies uit te schakelen moet u op de website van Adobe het configuratiepaneel gebruiken:

http://www.macromedia.com/support/documentation/en/flashplayer/help/settings_manager07.html

Inlog cookies

Voor bepaalde pagina's van de website moet u zich als lid inloggen en daarbij worden specifieke cookies gegenereerd. U wordt ingelicht over het vertrouwelijkheidsbeleid met betrekking tot die gegevens op het ogenblik dat u uw account aanmaakt.

De inlogcookies worden automatisch gewist van zodra u uitlogt of als u het venster van uw browser sluit.

Voorbeeld 3 (kopie van de website van de nationale Loterij)

Een cookie is een klein tekstbestand dat in de internetbrowser van je computer is opgeslagen wanneer je een website raadpleegt. De meeste websites bezigen cookies om te kunnen functioneren en om de gebruikservaring te verbeteren. Bovendien bieden cookies ons de mogelijkheid om je voorkeuren te onthouden, hetzij tijdens je bezoek aan de website, hetzij met het oog op een volgend bezoek. Eigenlijk kunnen cookies worden beschouwd als het « geheugen » van een website.

Hier kun je lezen welke types van cookies er door deze website mogen worden gebruikt. Klik dus op « Alle cookies gebruiken » wanneer je op deze website gebruik wil maken van alle cookies. Klik vervolgens op "Opslaan": wij slaan dan je voorkeuren op, waarna je je websitebezoek gewoon kunt voortzetten.

Je cookie instellingen

Alle cookies gebruiken

Hieronder kun je aanduiden voor welke types van cookies je de toestemming geeft voor gebruik op deze website van de Nationale Loterij. Maak dus je keuze en klik vervolgens op "Instellingen opslaan", opdat wij je voorkeuren zouden kunnen bewaren.

Absoluut noodzakelijke cookies

De cookies in kwestie zijn vereist om onze website te kunnen gebruiken en tevens om de door jou gevraagde functies te kunnen laten werken. Bijgevolg kunnen dergelijke cookies niet worden geweigerd; ze worden na je internetbezoek automatisch verwijderd, met uitzondering echter van de cookie waarin je voorkeuren worden opgeslagen.

Functionele cookies

Wij maken van dit type van cookie gebruik om sommige van je voorkeuren te bewaren opdat je op de meest eenvoudige manier met de website van de Nationale Loterij zou kunnen werken. In die cookies wordt je taalkeuze opgeslagen; tevens dienen zij om

statistieken te maken en om het websitegebruik te analyseren, teneinde het browsen aangenamer te maken.

Cookies van derden

De Nationale Loterij werkt samen met derden om bepaalde inhoud en bepaalde functies te kunnen aanbieden: het betreft YouTube-video's, Facebook-links, Twitter-links en cookies van online-reclame-agentschappen.

Opslaan

Helaas is het niet mogelijk om in één enkele technische verrichting je voorkeuren op te slaan op verschillende computers, smartphones of tablets, noch in verschillende internetbrowsers. Je dient bijgevolg je voorkeuren eenmaal te laten registreren telkens als je een bepaalde internetbrowser voor het eerst gebruikt.

Cookies worden ten hoogste twaalf maanden bewaard op de harde schijf van je computer.

Via de cookies waarvan deze website gebruik maakt, kun je niet als persoon worden geïdentificeerd. Immers, de gegevens met betrekking tot die cookies kunnen niet in verband worden gebracht met een naam noch met een voornaam, aangezien ze geen enkele informatie van persoonlijke aard bevatten. Enkel je IP-adres zal worden herkend, omdat de cookies daarmee in verband staan.

Het spreekt vanzelf dat wij al het mogelijke zullen doen om je voorkeuren na te leven. Het kan echter gebeuren dat een door jou niet gewenste cookie wordt gebruikt. Voor alle veiligheid raden wij je daarom aan om via de "Help"-functie de cookie-instellingen van je internetbrowser aan te passen.

Voor meer informatie over je rechten als internetgebruiker kun je terecht op de [officiële site](#) van FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie.

Meer weten over cookies :

Er zijn verschillende websites die gedetailleerd uitleg verschaffen over cookies en over de manier waarop ze worden beheerd:

Bijvoorbeeld:

- <http://www.cnil.fr/vos-droits-traces/les-cookies>

Andere voorbeelden en raadgevingen

- <http://helpx.adobe.com/flah-player/kb/disable-local-shared-objects-flash.html/#main> Where can I change the steerings for disabling or deleting local shared objects
- http://www.macromedia.com/support/documentation/nl/flashplayer/help/settings_manager.html
- <http://www.youronlinechoices.com/be-nl>
- <http://www.iab-belgium.be>

Voor de Administrateur m.v.,

De Voorzitter,

Patrick Van Wouwe

Willem Debeuckelaere

INHOUDSOPGAVE

I.	DEFINITIES, CONTEXT EN ALGEMENE BESCHOUWINGEN	3
1	COOKIES EN SPOREN	5
1.1	Historische oorsprong	5
1.2	De ontstane dynamiek	6
1.3	De recentste evoluties in cookiegebruik	7
1.4	Het metabestand : veralgemening van het concept cookie	8
1.5	De risico's voor de betrokken personen	8
1.6	Categorieën cookies	9
2	DE ACTOREN	15
2.1	De internetgebruiker, de bezoeker van websites	15
2.2	De eigenaar van de website	16
2.3	Websitebeheerder	16
2.4	Webhost	17
2.5	Publicitair	18
3	DE LOKALISERING VAN DE COOKIES EN METABESTANDEN	18
3.1	Tijdelijke opslag	18
3.2	De standaardopslag van cookies	18
3.3	Opslag door de beheerder	19
3.4	De opslag door de openbare webhost	19
4	DE TOEGANG, LEZING EN VEWERKING VAN COOKIES	19
4.1	De opgeslagen cookies op de werkpost van de bezoeker	19
4.2	De opgeslagen cookies op de server van de website	20
4.3	De opgeslagen cookies door het host systeem	20
II.	JURIDSICHE BESCHOUWINGEN	22
1	Juridische context	22
1.1	De wet inzake elektronische communicatie	22
1.2	WVP	23
2	Toepassingsgebied van de Belgische regelgeving m.b.t. cookies	24
2.1	Materiële toepassing	24
2.2	Territoriale toepassing	25
3	CONTROLE VAN DE BELGISCHE REGLEMENTERING INZAKE COOKIES	26
4	VERANTWOORDELIJKE VOOR DE VERWERKING	26

4.1	Eigenaar van de website _____	26
4.2	Websitebeheerder _____	27
4.3	Webhost _____	27
4.4	Advertentienetwerk _____	27
4.5	Adverteerder _____	28
5	PRINCIPE VAN DE RECHTMATIGHEID VAN DE VERWERKING BIJ HET GEBRUIK VAN COOKIES	
	28	
5.1	Informatie voorafgaand aan de toestemming _____	28
5.2	Toestemming voorafgaand aan de verwerking _____	29
5.3	Geldigheid van de toestemming _____	30
5.4	Vorm van de toestemming _____	31
5.5	Geldigheidsduur van de toestemming _____	32
5.6	Uitzonderingen op de voorafgaande toestemming _____	32
6	RECHTEN VAN DE BETROKKEN PERSOON _____	35
6.1	In rechte _____	35
6.2	In de praktijk _____	35
7	HET KWALITEITSBEGINSEL VAN DE GEGEVENS _____	36
7.1	Doeleinde van de verwerking _____	36
7.2	Proportionaliteit en bewaring van de gegevens _____	36
8	VERDERE VERWERKINGEN _____	37
9	ANDERE VERPLICHTINGEN VAN DE VERANTWOORDELIJK VOOR DE VERWERKING _____	37
9.1	Beveiliging van de verwerking _____	37
9.2	Aangifte van de verwerking _____	37
9.3	Doorgifte buiten de EU _____	38
10	AANBEVELINGEN _____	38
10.1	Informatieplicht _____	38
10.2	Middelen om de toestemming van de gebruiker te verkrijgen _____	39
10.3	Intrekking van de toestemming _____	41
10.4	Het beleid voor cookiegebruik _____	42
10.5	De mededeling van gegevens aan derden _____	42
III.	PRAKTISCHE EN TECHNISCHE ASPECTEN _____	43
1.	WETTELIJKE DOELEINDEN VAN DE VERANTWOORDELIJKE VOOR DE VERWERKING _____	43
1.1	Browserbeheer _____	43
1.2	Verbinding en authenticatie als geregistreerd lid _____	43

1.3	Opslag van voorkeuren _____	44
1.4	Statistieken voor optimaliseren van de website _____	45
1.5	Statistieken over kijkcijfers of de bezoekherkomst van de website _____	45
1.6	Load balancing _____	46
1.7	Opslag van gegevens van de gebruiker _____	46
1.8	Op de gebruiker gerichte veiligheidsinformatie _____	47
1.9	Parameters van multimedialezers _____	47
1.11	Informatie over multimedia _____	48
1.12	Delen van inhoud _____	49
1.13	Opvolging van bezoek en tracking _____	49
1.14	Ander rechtmatig gebruik van cookies, metabestanden en sporen van de transactie-inhoud _____	49
1.15	Andere doeleinden voor het genereren van cookies of metabestanden _____	51
1.16	Mededeling van de gegevens aan derden _____	51
2	TE VERSTREKKEN INFORMATIE AAN DE INTERNETGEBRUIKER _____	51
3	VORM VAN DE TOESTEMMING _____	52
4	DE INTREKKING VAN DE TOESTEMMING _____	52
5	RAADGEVINGEN VOOR DE INTERNETGEBRUIKER _____	53
6	VOORBEELDEN VAN COOKIESBELEID _____	55